

ບົດສະຫລຸບການຄົ້ນຄ້ວາ

ການປະເມີນຜົນທາງດ້ານເສດຖະກິດ - ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ
ຈາກໂຄງການ ປູກໄມ້ອຸດສະຫະກຳ ເປັນສິນຄ້າ ຢູ່ ສປປ ລາວ.
ໄລຍະເວລາຄົ້ນຄ້ວາ 01 ປີ (ມິຖຸນາ 2007 - ພຶດສະພາ 2008)

ໂຄງການການຮ່ວມມື

ລະຫວ່າງ

- ສູນຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ, ສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ

ກັບ

- ຄະນະສັງຄົມສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລ ຊຽງໃໝ່, ປະເທດໄທ

ແລະ

- ມູນນິທິພື້ນຟູຊີວິດ ແລະ ທຳມະຊາດ ກຸງເທບ, ປະເທດໄທ

ນະຄອນຫລວງວຽງຈັນ, ສິງຫາ 2009

ບົດນຳ

ໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາປະເມີນຜົນທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຈາກໂຄງການປູກໄມ້ອຸດສະຫະກຳເປັນສິນຄ້ານີ້, ເປັນການຮ່ວມມືລະຫວ່າງ ສູນຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ, ສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ກັບມູນນິທິພັນພູຊີວິດ ແລະ ທຳມະຊາດ ກຸງເທບ ແລະ ຄະນະສັງຄົມສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລຊຽງໃໝ່ ປະເທດໄທ, ໂດຍປະຕິບັດຕາມຂໍ້ຕົກລົງແຕ່ງຕັ້ງ ຄະນະຮັບຜິດຊອບໂຄງການ ຂອງ ລັດຖະມົນຕີ ປະຈຳສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ຫົວໜ້າ ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ແຫ່ງຊາດ, ສະ ບັບເລກທີ 803/ ສນຍ.ອຄຄຊ, ລົງວັນທີ 28 ກັນຍາ 2007, ວ່າດ້ວຍການແຕ່ງຕັ້ງພະ ນັກງານ, ລົງເຄື່ອນໄຫວເກັບກຳຂໍ້ມູນ ປະເມີນຜົນທາງດ້ານເສດຖະກິດ - ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຈາກໂຄງການປູກໄມ້ອຸດສະຫະກຳເປັນສິນຄ້າ ຢູ່ແຂວງຈຳປາສັກ ແລະ ແຂວງສາລະວັນ. ເປົ້າໝາຍເພື່ອປະເມີນຜົນກະທົບ ທາງດ້ານເສດຖະກິດ - ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຈາກການສຳປະທານທີ່ດິນ ໃນພື້ນທີ່ ຂະໜາດ ກ້ວາງ. ເພື່ອປູກຢາງພາລາ. ພ້ອມກັບຂໍ້ສະເໜີໃນການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ແລະ ການນຳ ໃຊ້ທີ່ດິນ ຢູ່ ສປປ ລາວ ໃນອະນາຄົດ. ໂດຍໄດ້ເລືອກເອົາຈຸດການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາຢູ່ 2 ແຂວງພາກ ໃຕ້ ຂອງ ລາວຄື: ແຂວງຈຳປາສັກ ແລະ ແຂວງສາລະວັນ, ຊຶ່ງເລີ່ມຕົ້ນແຕ່ເດືອນກໍລະກົດ 2007 ເຖິງເດືອນ ກໍລະກົດ 2008, ເປັນໄລຍະເວລາ 01 ປີ.

ຈຸດປະສົງຂອງການຄົ້ນຄ້ວາ

1. ເພື່ອຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ພັດທະນາຄວາມສາມາດໃນດ້ານການຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ສ້າງຖານຂໍ້ມູນຂ່າວສານກ່ຽວກັບການປູກໄມ້ເພື່ອການຄ້າໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດໃນ ສປປ ລາວ
2. ເພື່ອສຶກສາ ແລະ ວິເຄາະຜົນກະທົບທາງນິເວດວິທະຍາ ແລະ ເສດຖະກິດສັງຄົມຂອງການປູກໄມ້ການຄ້າໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ໃນ ສປປ ລາວ ທັງໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ລະດັບແຂວງ ແລະ ລະດັບຊາດ
3. ເພື່ອລິເລີ້ມ ແລະ ກະຕຸ້ນຄວາມຮ່ວມມືຜ່ານການຮ່ວມຄົ້ນຄ້ວາລະຫວ່າງຝ່າຍຕ່າງໆ ຊຶ່ງໄດ້ແກ່ ໜ່ວຍງານລັດຖະບານຂອງ ສປປ ລາວ (CRILNR), ອົງການພັດທະນາເອກະຊົນ (FER ປະເທດໄທ ແລະ ອົງການພັດທະນາເອກະຊົນອື່ນໆ ໃນ ສປປ ລາວ) ແລະ ນັກວິຊາການ (ມະຫາວິທະຍາໄລຊຽງໃໝ່ ປະເທດໄທ ແລະ ນັກຄົ້ນຄ້ວາໃນ ສປປ ລາວ)
4. ເພື່ອສ້າງໂອກາດໃນການແລກປ່ຽນຮຽນຮູ້ລະຫວ່າງຝ່າຍຕ່າງໆ ທັງຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ແລະ ຜູ້ສົນໃຈປະເດັນການປູກໄມ້ເພື່ອການຄ້າໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍ ເຈົ້າ

- ໜ້າທີ່ໃນໜ່ວຍງານຂອງລັດຖະບານໃນທຸກລະດັບ ອົງການພັດທະນາເອກະຊົນ, ຊາວບ້ານ, ນັກວິຊາການ ແລະ ຜູ້ແທນບໍລິສັດປູກກໄມ້
5. ເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະສຳລັບການພັດທະນານະໂຍບາຍການນຳໃຊ້ທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ

ການຄົ້ນຄ້ວາໄດ້ແບ່ງອອກເປັນ 4 ພາກ ຄື:

ພາກທີ 1: ສປປ ລາວ ກັບການອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ.

ເນື້ອໃນໃນພາກນີ້, ເປັນການປະເມີນປະຫວັດສາດ ແລະ ການພັດທະນາ ຂອງການອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ, ໃນພູມິພາກແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງການລົງທຶນປູກຢາງພາລາຢູ່ ສປປ ລາວ.

ພາກທີ 2 : ການສຳປະທານທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ.

ເປັນການລວບລວມ ແລະ ທົບທວນຄືນກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບທີ່ດິນປ່າໄມ້ ແລະ ວິເຄາະເຖິງຂະບວນການອານຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ ໃນໄລຍະຜ່ານມາ.

ພາກທີ 3: ອຸດສາຫະກຳ ຢາງພາລາ ໃນຊຸມຊົນ ແລະ ຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດ ທີ່ປ່ຽນແປງ.

ເປັນການປະເມີນຜົນກະທົບ ທາງດ້ານເສດຖະກິດ - ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ມີຕໍ່ປະຊາຊົນໄດ້ອາໄສຢູ່ໃນເຂດພື້ນທີ່ຖືກໂຄງການຈຳນວນ 6 ບ້ານໄດ້ແກ່: ບ້ານອຸດົມສຸກ, ຫຼັກ 19 ແລະ ໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່, ເມືອງບາຈຽງ, ແຂວງຈຳປາສັກ. ບ້ານວັງຄະນານ, ບ້ານ ໜອງແກ ແລະ ບ້ານໜອງເລົາເທິງ, ເມືອງເລົາງາມ, ແຂວງສາລະວັນ. ການສຳພາດໄດ້ເຕົ້າໂຮມ ຫົວໜ້າ ຫລື ຜູ້ ຕາງໜ້າຄອບຄົວໃນບ້ານນັ້ນ, ຄະນະຄົ້ນຄ້ວາ, ໄດ້ລວບລວມຂໍ້ມູນຍ້ອນຫຼັງກັບໄປ 5 ປີກ່ອນຄື: ຕັ້ງແຕ່ປີ 2003 ຫາປີ 2007, ທັງນີ້ ກໍເພື່ອສົມທຽບໃຫ້ເຫັນເຖິງຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດ, ກ່ອນ ແລະ ຫຼັງການເຂົ້າມາ ຂອງອຸດສາຫະກຳປູກຢາງພາລາ, ຊຶ່ງເລີ່ມບຸກເບີກທີ່ດິນ ແລະ ປູກຢາງພາລາ ຕັ້ງແຕ່ທ້າຍປີ 2004.

ພາກທີ 4: ສະຫຼຸບຜົນ ຂອງການວິເຄາະ ແລະ ພາກສະເໜີ.

ພາກນີ້ເປັນບົດວິເຄາະ, ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍ ຂໍ້ຄົ້ນພົບຈາກການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແຜນການແກ້ໄຂ, ປະກອບດ້ວຍ 3 ໄລຍະຄື: ໄລຍະສັ້ນ, ໄລຍະກາງ ແລະ ໄລຍະຍາວ. ທັງນີ້, ກໍເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມທຸກຍາກ ຂອງປະຊາຊົນ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນ, ລວມເຖິງ ການຈັດຕັ້ງກົນໄກໃນການຕິດຕາມກວດກາ, ການດຳເນີນງານ ຂອງບໍລິສັດ ປູກຢາງພາ

ລາ, ການໃຫ້ ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອເພື່ອແກ້ໄຂຊີວິດການກິນຢູ່ ຂອງປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ, ສຶກສາກ່ຽວກັບທິດທາງແຜນການ ແລະນະໂຍບາຍ ຂອງລັດຖະບານ ທີ່ໃຫ້ການສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະນະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງນໍ້າໃຊ້ທີ່ດິນ.

ພາກທີ I: ສປປ ລາວກັບອຸດສາຫະກຳ ຢາງພາລາ

ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາໃນ ສປປ ລາວ ພົວພັນໂດຍກົງກັບການເກີດຂຶ້ນ ແລະຂະຫຍາຍຕົວ ຂອງທຶນນິຍົມໃນອະນຸພູມິພາກແມ່ນໍ້າຂອງ(Mekong Sub-region) , ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງທຶນນິຍົມຊາຍແດນ (Frontier capitalism) ໄດ້ກາຍເປັນຄຸນລັກສະນະທີ່ສຳຄັນ ຂອງອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ. ນັບແຕ່ປາຍທົດສະວັດ 1900 ເປັນຕົ້ນມາ. ທີ່ດຳເນີນໄປໄດ້ດ້ວຍຄວາມສຳພັນຫຼາກຫຼາຍຮູບແບບ. ລະຫວ່າງນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດ ກັບເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດ ທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍແດນຈີນ ແລະ ຫວຽດນາມ, ຈີນ ແລະ ພະມ້າ, ຈີນ ແລະ ລາວ, ໄທ ແລະ ລາວ, ຫວຽດນາມ ແລະ ລາວ.

ສປປ ລາວ ກາຍເປັນພື້ນທີ່ຍຸດທະສາດ, ໃນການປູກຢາງພາລາ ທີ່ມີນາຍທຶນຫຼາຍປະເທດມາລົງທຶນໃນຈຳນວນນັກລົງທຶນທີ່ຫຼາຍກວ່າໝູ່ ໃນປັດຈຸບັນແມ່ນຈີນ, ຫວຽດນາມ ແລະ ໄທ ອັນເປັນຜົນສືບເນື່ອງຈາກຄວາມຕ້ອງການຢາງພາລາ ທຳມະຊາດ, ທີ່ສູງຂຶ້ນທົ່ວໂລກ ນັບແຕ່ປີ2005 ຕະຫຼອດຈົນການພັດທະນາເສດຖະກິດໃນ ພູມິພາກແມ່ນໍ້າຂອງ ໂດຍສະເພາະຈີນ ຊຶ່ງປະຈຸບັນກາຍເປັນຜູ້ນຳເຂົ້າຢາງພາລາລາຍໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກ. ຄວາມຕ້ອງການຢາງພາລາ ທຳມະ ຊາດທີ່ສູງຂຶ້ນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງມາຕະຫຼອດຊ່ວງທົດສະວັດທີ່ຜ່ານມາເຮັດໃຫ້ນັກລົງທຶນຫຼາຍ ປະເທດທັງຈີນ, ຫວຽດນາມ ແລະ ໄທ ໄດ້ຂະ ຫຍາຍພື້ນທີ່ສວນຢາງເຂົ້າໄປ ໃນລາວ ຊຶ່ງມີທີ່ດິນ ອຸດົມສົມບູນ ແລະ ຄ່າແຮງງານຖືກ. ທຶນຢາງພາລາຂອງນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດ ດັ່ງກ່າວມີລັກສະນະການດຳເນີນກິດຈະການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ຄວາມແຕກຕ່າງກັນນີ້ ມີຜົນກະທົບສຳຄັນຕໍ່ການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳກະສິກຳຢາງພາລາໃນລາວຕະຫຼອດຈົນການປ່ຽນແປງ ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ແລະ ສະພາບຄວາມເປັນຢູ່ຂອງກະສິກຳ, ທີ່ເຂົ້າມາກ່ຽວຂ້ອງກັບການລົງທຶນດັ່ງກ່າວ.

ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງການປູກຢາງພາລາຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ທີ່ຜ່ານມານັ້ນທີ່ມີຂະໜາດການລົງທຶນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ 5 ປະເພດ ຄື:

1. ທຶນເອກະຊົນທ້ອງຖິ່ນ: ເປັນການລົງທຶນໂດຍນັກລົງທຶນລາວ ທີ່ມີຂະໜາດການລົງທຶນບໍ່ຫຼາຍປານໃດ ດຳເນີນການທັງໃນຮູບສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະກະສິກຳແບບມີສັນຍາຜູກມັດ

2. ທຶນກະສິກຳຍ່ອຍ: ເປັນການລົງທຶນຂອງກະສິກຳໃນທີ່ດິນຂອງຕົນເອງ ແລະລະບົບ ກະສິກຳແບບມີສັນຍາຜູກມັດ

3. ທຶນເອກະຊົນຕ່າງຊາດ: ເປັນການລົງທຶນຂອງພໍ່ຄ້າຄົນກາງ ທ້ອງຖິ່ນບໍລິເວນຊາຍແດນພໍ່ຄ້າເຫຼົ່ານີ້ລົງທຶນດ້ວຍການອອກທຶນ, ແນວພັນເພື່ອຮັບຊັ້ນຈ້ຳຢາງໃນລາຄາທີ່ຕົກລົງກັນໄວ້ ຫຼື ເລາະຮັບຊັ້ນຈ້ຳຢາງ

4. ທຶນບໍລິສັດຕ່າງປະເທດ: ເປັນການລົງທຶນຕ່າງປະເທດ 100% ອາດຕັ້ງເປັນນິຕິບຸກຄົນໃໝ່ ຫຼື ເປັນສາຂາຂອງວິສາຫະກິດຕ່າງປະເທດ ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນທຶນຂອງນັກລົງທຶນຈາກປະເທດຈີນ, ຫວຽດນາມ ແລະ ໄທ ໃນຮູບແບບສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະ ການຜະລິດແບບມີສັນຍາຜູກ ພັນ.

5. ທຶນບໍລິສັດຮ່ວມທຶນຕ່າງຊາດລະຫວ່າງເອກະຊົນ: ເປັນການຮ່ວມທຶນລະຫວ່າງທຶນເອກະຊົນຕ່າງປະເທດ ແລະ ເອກະຊົນໃນລາວ.

ການລົງທຶນໃນ 5 ປະເພດນັ້ນ ມີລັກສະນະການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ດັ່ງຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ທຶນປະເພດທີ 4 ແລະ 5 ເປັນທຶນຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ສຸດ ເຂົ້າເຖິງທີ່ດິນໄດ້ຫຼາຍ ແລະ ກໍ່ໃຫ້ເກີດການຮ່ວມຕົວຂອງທຶນທັງທີ່ດິນ ແລະ ລາຍໄດ້ສູງທີ່ທັງນີ້ການລົງທຶນຂອງບໍລິສັດຕ່າງ ປະເທດມີສັດສ່ວນເຖິງ 77 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງການລົງທຶນປູກຢາງພາລາໃນ ສປປ ລາວ. ຈາກການສຳຫຼວດຂອງກະຊວງອຸດສາຫະກຳ ແລະ ການຄ້າໃນປີ 2007 (www.moc.gov.la) ພົບວ່າ ມີບໍລິສັດຕ່າງປະເທດເຂົ້າມາລົງທຶນປູກຢາງພາລາໃນ ສປປ ລາວ ປະມານ 40 ບໍລິສັດ ລວມເນື້ອ ທີ່ປະມານ 182,900 ເຮັກຕາ. ຕົວເລກນີ້ບໍ່ນັບລວມເນື້ອທີ່ການປູກຢາງພາລາຂອງທຶນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ກະສິກຳລາຍຍ່ອຍ ຊຶ່ງຄະນະຄົ້ນຄ້ວາບໍ່ມີຕົວເລກທີ່ຊັດເຈນວ່າມີເນື້ອທີ່ຢູ່ຈຳ ນວນເທົ່າໃດ.

ການລົງທຶນແຕ່ລະປະເພດຕ່າງໆ ດັ່ງກ່າວ ມີການຄຸ້ມຄອງການຜະລິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນໃນ 4 ລັກສະນະຄື:

1. ລະບົບນິຄົມກະສິກຳຢາງພາລາ (rubber plantation): ເປັນການຄຸ້ມຄອງສວນຢາງພາລາຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ໃຊ້ທີ່ດິນ ແລະ ແຮງງານຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ. ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນທຶນຂະໜາດໃຫຍ່. ລະບົບນີ້ເຈົ້າຂອງສວນ ເປັນຜູ້ຄວບຄຸມ ແລະ ຜູກຂາດການຄຸ້ມຄອງທຶນ. ເທັກໂນໂລຊີ ແລະ ແຮງງານ ເປັນການຜະລິດຊະນິດດຽວທີ່ເປັນຈຳນວນຫຼາຍ ເຖິງແມ່ນວ່າລະບົບນີ້ຈະຕ້ອງການແຮງງານຈຳນວນຫຼາຍ ແຕ່ການຈ້າງງານບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີແຕກຕ່າງໄປຕາມລະດູການ. ການຈ້າງງານໃນນິຄົມຢາງພາລາໃນລາວ ຈຶ່ງມັກມີລັກສະນະຊົ່ວຄາວ ແລະ ບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີ ວຽກຈະມີຫຼາຍໃນຊ່ວງການບຸກເບີກ, ຖາງ ແລະ ປູກ ແຕ່ວຽກຈະຫຼຸດໜ້ອຍລົງໃນຊ່ວງຢາງເຕີບໃຫຍ່ກ່ອນໃຫ້ນ້ຳຢາງ. ການຈ້າງງານໃນລະບົບນິຄົມ ຈຶ່ງສ້າງຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງ ແລະ ມີຄວາມສ່ຽງ ໃນການດຳລົງຊີວິດ.

2. ລະບົບກະສິກຳແບບມີສັນຍາຜູກມັດ: ເປັນລະບົບການຄຸ້ມຄອງສວນຢາງທີ່ເກີດຂຶ້ນ ຈາກຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງຊາວກະສິກອນ ແລະ ບໍລິສັດ ຫຼື ພໍ່ຄ້າຄົນກາງໃນການປູກ, ຈັດການ ແລະ ຮັບຊື້ຢາງພາລາໃນລາຄາ ແລະ ປະລິມານທີ່ຕົກລົງກັນໄວ້. ໃນລະບົບນີ້ຊາວກະສິກອນຍັງຄົງໄດ້ສິດໃນການໃຊ້ທີ່ດິນ ແລະ ຄຸ້ມຄອງສວນຢາງພາລາດ້ວຍຕົນເອງ ໂດຍການລົງທຶນທີ່ດິນ ແລະ ແຮງງານ, ຂະນະທີ່ບໍລິສັດ ຫຼື ພໍ່ຄ້າຄົນກາງລົງທຶນແນວພັນ, ເທັກໂນໂລຊີ ແລະ ຕະຫຼາດ.

3. ລະບົບສ່ວນແຮງງານ ແລະ ຜົນຜະລິດພາຍໃຕ້ສະມາຄົມກະສິກອນ: ເປັນລະບົບທີ່ສະມາຄົມກະສິກອນໃນບ້ານ, ຈະຈັດສັນທີ່ດິນໃຫ້ກະສິກອນສະມາຊິກ ທີ່ເຮັດສັນຍາກັບສະມາຄົມປູກ, ປົວລະບັດຮັກສາ ແລະ ກິດນໍາຢາງ

4. ລະບົບພາມຂະໜາດນ້ອຍ: ເປັນການລົງທຶນໂດຍກະສິກອນລາຍຢ່ອຍ ທັງໃນເລື່ອງທີ່ດິນ, ແຮງງານ ແລະ ຫາຕະຫຼາດດ້ວຍຕົນເອງ ຫຼື ລົງທຶນທີ່ດິນ ແລະ ແຮງງານ ກໍລະນີນີ້ມັກເປັນກຸ່ມຊົນ ເຜົ່າທີ່ຢູ່ບ່ອນທີ່ສູງ ທີ່ມີເຄືອລະຍາດຢູ່ຕາມຊາຍແດນຂອງລາວ ຊຶ່ງປູກຢາງພາລາຢູ່ກ່ອນແລ້ວ ໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອໃນດ້ານເທັກໂນໂລຊີ, ທຶນ, ຄວາມຮູ້ໃນການປູກ ແລະ ການກິດຢາງລວມທັງການຕະຫຼາດ.

ທຶນຂະໜາດໃຫຍ່ ທັງທຶນໃນປະເທດ ແລະ ທຶນຕ່າງປະເທດມັກເປັນທຶນທີ່ດຳເນີນການໃນລັກສະນະ ຂອງສວນຢາງພາລາຂະໜາດໃຫຍ່ ໃນຮູບ ສວນຢາງພາລາ ໂດຍການຂໍສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ຈາກລັດຖະບານລາວ ໄລຍະເວລາຕັ້ງແຕ່ 30-35 ປີ.

ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຢາງພາລາໃນລາວໃນທົດສະວັດ 2000 ມີແບບແຜນແຕກຕ່າງຈາກປະເທດ ອື່ນໆ ໃນອາຊີຕະເວັນອອກສ່ຽງໃຕ້ ໂດຍມີແນວໂນ້ມຂອງການຂະຫຍາຍຕົວຂອງສວນຢາງພາລາ ຂະໜາດໃຫຍ່ພາຍໃຕ້ການລົງທຶນຂອງນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດ ຫຼາຍກວ່າການລົງທຶນພາຍໃນ ປະເທດຕົນເອງ. ໃນຂະນະທີ່ການວາງແຜນການຈຳແນກປະເທດ ແລະ ການໃຊ້ປະໂຫຍດທີ່ດິນທີ່ວ່າປະເທດ (zoning) ຍັງບໍ່ໄດ້ມີການດຳເນີນການຈັດສັນຢ່າງເຄັ່ງຄັດເທື່ອ ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ໃຫ້ແກ່ສວນຢາງພາລາໄດ້ເປັນໄປຢ່າງກ້ວາງຂວາງທົ່ວປະເທດ.

ການເຂົ້າຮ່ວມໃນອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ ໃນຮູບແບບທີ່ແຕກຕ່າງກັນຂອງ ກະສິກອນໃນແຕ່ລະພາກສ່ຽງຜູ້ຕໍ່ໂອກາດໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ, ທີ່ບໍ່ສະເໝີພາບກັນ ຂອງຄົວ ເຮືອນ ຊາວກະສິ ກອນ. ທັງນີ້ກໍຍ້ອນວ່າໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ສວນຢາງພາລາ ຈະແຜ່ຂະຫຍາຍໄປບ່ອນຊຸມຊົນ ຂອງກຸ່ມຄົນບັນດາເຜົ່າເປັນຕົ້ນ: ລາວເທິງ ແລະ ລາວສູງ ເປັນສ່ວນໃຫຍ່. ສ່ວນໜຶ່ງເປັນ

ຜົນມາຈາກ ນະໂຍບາຍການຫຼຸດການເຮັດໄຮ່ທູນວຽນ ແລະ ເງື່ອນໄຂຂອງ ສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ພູມມີປະເທດທີ່ເຫມາະສົມຕໍ່ການເຕີບໃຫຍ່ ຂະຫຍາຍຕົວຂອງຢາງພາລາ. ແນວໃດກໍຕາມ, ການເຂົ້າຮ່ວມໃນອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ ຂອງກະສິກອນກຸ່ມຊົນບັນດາເຜົ່າ ໃນພາກເໜືອ ແລະ ພາກໃຕ້ໄດ້ເປີດທິດທາງ ແລະ ໂອກາດຕໍ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນຢ່າງຂາດຂັ້ນ, ໂດຍທີ່ໃນຂະນະທີ່ຊາວກະສິກອນໃນພາກເໜືອ ສາມາດເລືອກເອົາຢາງພາລາ ເຂົ້າເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງ ການກະເສດ ແລະ ສະສົມທຶນເພີ່ມຂຶ້ນຈາກການປູກຢາງພາລາ. ສຳລັບຊາວກະສິກອນ ໃນພາກໃຕ້ແມ່ນຖືກປ່ຽນແປສະພາບເປັນພຽງກຳມະກອນຜູ້ໃຊ້ແຮງງານໃນເນື້ອທີ່ຂອງສວນຢາງພາລາ ໂດຍໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງເປັນລາຍວັນເທົ່ານັ້ນ. ຄວາມແຕກຕ່າງດັ່ງກ່າວເປັນຜົນໂດຍກົງມາຈາກຮູບແບບ ຂອງສວນຢາງພາລາທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ລະຫວ່າງ ສຳປະທານຂະຫນາດໃຫຍ່ ແລະ ສວນຢາງຂະຫນາດນ້ອຍ.

ຮູບແບບການລົງທຶນ, ໃນສວນຢາງພາລາທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ມີຜົນຕໍ່ເສດຖະກິດທີ່ຕ່າງກັນ ໃນລະບົບສຳປະທານທີ່ດິນຂະຫນາດໃຫຍ່. ເຊິ່ງມີທັງໃນພາກເໜືອ, ພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້ນັ້ນ. ທຶນ ແລະ ທີ່ດິນຈະເຕີມໂຮມທີ່ບໍລິສັດເປັນສຳຄັນ ລວມທັງຄວາມຮູ້ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີ ໃນການດຳເນີນ ສວນຢາງພາລາ ໂດຍທີ່ກະສິກອນຈະໄດ້ຮັບພຽງຄ່າແຮງງານເທົ່ານັ້ນ. ແຕ່ໃນຮູບແບບ ຂອງ ການ ລົງທຶນເຮັດການກະສິກຳແບບມີສັນຍາຜູກມັດ ແລະ ສວນຢາງຂະຫນາດນ້ອຍທີ່ຊາວກະສິກອນເປັນເຈົ້າຂອງສວນຢາງເອງນັ້ນ ພົບວ່າມີການແຈກຢາຍຂອງທຶນຫລາຍກວ່າ. ຍ້ອນວ່າໃນລະບົບສວນຢາງຂະຫນາດນ້ອຍ ຈະມີ ການແຈກຢາຍຂອງການລົງທຶນໃສ່ການວ່າຈ້າງແຮງງານ, ການຊື້ຂາຍຜົນຜະລິດສູງກວ່າໃນ ລະ ບົບສຳປະທານ. ລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍຜົນຜະລິດນັ້ນຈຳນວນນັ້ນຕົກເຖິງມືກະສິກອນ ໂດຍກົງເຊິ່ງ ເຮັດໃຫ້ກະສິກອນສາມາດສະສົມທຶນ ແລະ ສ້າງກຳໄລຈາກ ສວນຢາງພາລາໄດ້.

ຈາກການປະເມີນລາຍຮັບ ຂອງຊາວກະສິກອນ, ຜູ້ເປັນເຈົ້າຂອງສວນຢາງພາລາໃນປີ 2006 ສວນຢາງພາລາຈະໃຫ້ນ້ຳຢາງໂດຍສະເລ່ຍ 1,360 ກິໂລກຼາມຕໍ່ເຮັກຕາ ຊຶ່ງສ້າງລາຍໄດ້ປະມານ 7.2 ລ້ານກີບຕໍ່ປີ (880 ໂດລາສະຫາລັດ) (Ketphanf et al 2006) ຫາກຄົວເຮືອນໜຶ່ງ ປູກຢາງ 3 ເຮັກຕາ ກໍ່ຈະມີລາຍໄດ້ປະມານ 21.6 ລ້ານກີບ (2,640 ໂດລາສະຫາລັດ) (ສະເລ່ຍ 1.8 ລ້ານກີບຕໍ່ເດືອນ) ໃນຂະນະນີ້ຍັງບໍ່ມີຕົວເລກສະເລ່ຍກ່ຽວກັບລາຍຮັບທີ່ແທ້ຈິງຈາກການເປັນແຮງງານໃຫ້ແກ່ສວນຢາງພາລາໃນພາກໃຕ້ຂອງລາວເທື່ອ ແຕ່ໃນໄລຍະປີທຳອິດພົບວ່າກຳມະກອນໃນສວນຢາງພາລາໄດ້ຄ່າຈ້າງສະເລ່ຍ ສີ່ແສນ ເຖິງ ເຈັດ ແສນກີບຕໍ່ເດືອນ.

ເມື່ອສົມທຽບແລ້ວ ຄວາມບໍ່ຫມັ້ນຄົງທາງເສດຖະກິດຂອງກະສິກອນທີ່ເຂົ້າຮ່ວມກັບ ອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາດຳເນີນໄປໃນລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ເວົ້າຄືໃນຂະນະຊາວກະສິກອນ

ທີ່ປຸງແປງ ສະພາບເປັນກຳມະກອນຮັບຈ້າງໃນນິຄົມສວນຢາງພາລາ. ການສູນເສຍທີ່ດິນປູກຝັງ ແລະ ແຫລ່ງອາຫານອື່ນໆ ເຮັດໃຫ້ຍັງເຫລືອທາງເລືອກໃນການດຳລົງຊີວິດພຽງປະການດຽວຄືຄ່າ ຈ້າງທີ່ໄດ້ຈາກການເຮັດວຽກໃນສວນຢາງ ເຊິ່ງມີຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ. ຂຶ້ນກັບບໍລິມາດຂອງວຽກງານ ໃນສວນຢາງພາລາ ເຊິ່ງມີບໍ່ສະຫມ່ຳສະເຫມີ. ຄວາມບໍ່ຫມັ້ນຄົງ ທາງເສດຖະກິດ ຂອງກະສິກອນ ສວນຢາງພາລາ ທີ່ເປັນເຈົ້າຂອງສວນຢາງພາລາດ້ວຍຕົນເອງ. ເກີດມາຈາກການຂາດຄວາມຮູ້ ກ່ຽວກັບພຶດເສດຖະກິດຂະນິດໃຫມ່ນີ້ເຮັດໃຫ້ບໍ່ສາມາດຈັດການສວນໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບດີພໍ. ຕະຫລອດຈົນ ການບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງຕະຫລາດໄດ້ດ້ວຍຕົນເອງ. ເຮັດໃຫ້ມີອຳນາດຕໍ່ລອງທີ່ຕໍ່າ ໃນການຊື້ຂາຍນ້ຳ ຢາງກັບພໍ່ຄ້າຄົນກາງ.ແຕ່ກໍ່ຍັງມີທາງເລືອກເພື່ອເລືອກພໍ່ຄ້າຄົນກາງທີ່ໃຫ້ລາ ຄາທີ່ຕົນມີຄວາມພໍ ໃຈ. ແຕ່ຊາວກະສິກອນທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນກິດຈະການຢາງພາລາໃນຮູບແບບກະ ສິກຳແບບ ມີສັນຍາຜູກ ມັດນັ້ນ ອຳນາດໃນການຕໍ່ລອງມີຕໍ່າກວ່າ ໂດຍຕ້ອງຂຶ້ນກັບເງື່ອນໄຂທີ່ກຳ ຫນົດໂດຍ ບໍລິສັດທີ່ຈັດ ຫາທິນ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີ. ເຖິງແມ່ນວ່າອຳນາດຕໍ່ລອງຈະຕໍ່າແຕ່ກໍ່ນັບ ວ່າກະສິກອນ ທີ່ຍັງເປັນຜູ້ມີສິດນຳໃຊ້ທີ່ດິນນັ້ນ ມີລາຍໄດ້ຈາກເສດຖະກິດຢາງພາລາທີ່ສູງ ແລະ ມີສະເຖຍລະພາບຫລາຍ ກ່ວາກຳມະກອນຮັບຈ້າງໃນນິຄົມຢາງພາລາ.

ໃນເລື່ອງຄວາມສາມາດ ຂອງລາວໃນການພັດທະນາໄປສູ່ອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ ເມື່ອ ທຽບກັບປະເທດຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາແລ້ວ, ລາວກ້າວເຂົ້າມາສູ່ອຸດສາ ຫະກຳຢາງພາລາທີ່ຊ້າກ່ວາປະເທດອື່ນໆ ແລະ ດ້ວຍຄວາມພ້ອມທີ່ໜ້ອຍທີ່ສຸດ, ໃນຂະນະທີ່ປະ ເທດທີ່ເລີ່ມປູກຢາງພາລາມາເປັນເວລາດົນນານແລ້ວ ເຊັ່ນ: ໄທ, ຈີນ ແລະ ຫວຽດນາມ ໄດ້ມີການ ພັດທະນາເທັກໂນໂລຊີ ແລະ ວິຊາການໄປຢ່າງກ້າວໜ້າ. ການທີ່ລັດຖະບານຍັງບໍ່ທັນມີນະໂຍ ບາຍ, ມາດຕະການ ຫຼື ລວມໄປເຖິງກົດໝາຍໃນການສົ່ງເສີມທາງດ້ານທຶນ, ເທັກໂນໂລຊີ ແລະ ວິຊາການໃຫ້ແກ່ກະສິກອນເທື່ອ ນັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ຊາວກະສິກອນໃນລາວຕ້ອງເພິ່ງພາທິນ ແລະ ເທັກໂນໂລຊີຈາກທຶນຕ່າງປະເທດເປັນສຳຄັນ.

ການທີ່ກະສິກອນໃນລາວ ຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມພຽງພໍຈາກລັດ, ຈະເຮັດໃຫ້ກະສິກອນ ທີ່ປູກຢາງພາລາຂາດຄວາມຮູ້ ແລະ ຂໍ້ມູນຕ່າງໆ ທີ່ຈຳເປັນກ່ຽວກັບຢາງພາລາ ເຊັ່ນ: ການຜະລິດ, ການຕະຫຼາດ ຫຼື ການຂາຍນ້ຳຢາງທີ່ມີຢູ່ນັ້ນ ກໍ່ມີປະສິດທິພາບການຜະ ລິດໃນລະດັບຕໍ່າ. ການ ຂາຍພຽງນ້ຳຢາງດິບ ເຮັດໃຫ້ຊ່ອງທາງໃນການສ້າງລາຍໄດ້ຈາກຢາງພາ ລາ ຂອງກະສິກອນຍັງມີ ຂໍ້ຈຳກັດ. ນອກຈາກນັ້ນ ການຂາດການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳແປຮູບຢາງພາລາ ເຮັດໃຫ້ ຕະຫຼາດຮັບຊື້ຢາງພາລາທັງໝົດຂອງລາວຢູ່ນອກປະເທດ. ການຂາດທັງທຶນໃນການຜະລິດທີ່ ບໍ່ພຽງພໍ ແລະ ການເຂົ້າ ບໍ່ເຖິງຕະຫຼາດ ເຮັດໃຫ້ກະສິກອນຜູ້ຜະລິດຢາງພາລາໃນລາວມີ ຄວາມສາມາດໃນການເຈລະຈາທີ່ຕໍ່າ ເມື່ອທຽບກັບກະສິກອນໃນປະເທດອື່ນໆ. ທັງນີ້ກໍ່ ຍ້ອນການຂາດການລວມຕົວກັນຂອງກະສິກອນທີ່ເຂັ້ມແຂງ ແລະ ຍັງເປັນເງື່ອນໄຂໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ ຕະຫຼາດຢາງພາລາຢູ່ໃນອຳນາດ ຂອງຜູ້ຊື້ນອກປະເທດ.

ແນວທາງການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາໃນ ສປປ ລາວ ຈຶ່ງຍັງຄົງມີບັນຫາໃຫຍ່ ທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີການຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ວິເຄາະເພື່ອຕອບຄຳຖາມຕໍ່ໄປວ່າແນວທາງໃດທີ່ ເໝາະສົມ ທີ່ສາມາດກະຈາຍຜົນປະໂຫຍດທາງເສດຖະກິດໄປເຖິງປະຊາຊົນທີ່ທຸກຍາກໄດ້ ຫຼາຍທີ່ສຸດ. ປະ ຊາຊົນເຫຼົ່ານີ້ມັກບໍ່ມີທຶນພຽງພໍໃນການບູກຢາງພາລາ, ຊຶ່ງຕ້ອງໃຊ້ເງິນທຶນບໍ່ແມ່ນໜ້ອຍເຖິງແມ່ນ ວ່າ ຈະເປັນສວນ ຢາງຂະໜາດນ້ອຍກໍຕາມ. ດັ່ງນັ້ນ, ແນວທາງການບູກພືດເສດຖະກິດດ້ານດຽວ ອາດບໍ່ແມ່ນ ເສັ້ນທາງ ທີ່ຈະນຳໄປສູ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກໄດ້ສຳລັບ ສປປ ລາວ. ແລ້ວ ແນວທາງການ ຜະລິດກະສິ ກຳທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ເພື່ອສ້າງຫຼັກປະກັນຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານອາຫານ ອາດຈະເປັນແນວທາງທີ່ລັດຄວນ ນຳມາພິຈາລະນາຄຽງຄູ່ໄປກັບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ຂອງປະເທດ ໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ.

ພາກທີ II ການສຳປະທານທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ

* ປະຫວັດສາດ ແລະ ການພັດທະນາ

ການເລີ່ມຂຶ້ນ ຂອງການສຳປະທານທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວນັ້ນ ພົວພັນໂດຍກົງກັບການປ່ຽນ ແປງນະໂຍບາຍການພັດທະນາເສດຖະກິດຂອງລາວ, ໃນຊ່ວງປາຍທົດສະວັດ 1980 ຫາຕົ້ນທົດ ສະວັດ1990, ໂດຍການສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ ເພື່ອປູກໄມ້ເສດຖະກິດຂຶ້ນຄັ້ງທຳອິດໃນ ປີ 1994. ເປັນການອະນຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນ ເພື່ອປູກໄມ້ເປັນສິນຄ້າໃນ ແຂວງ ຈຳປາສັກ ໃຫ້ກັບບໍລິສັດເອເຊຍເທັກຈາກປະເທດໄທ (ວັນທີ 7 ທັນວາ 1994). ໃນເມື່ອທີ່ 16,000 ເຮັກຕາ ໄລຍະເວລາ 55 ປີ ມູນຄ່າລວມ 12.8 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດ. ຈາກນັ້ນ ເປັນຕົ້ນມາ ການປູກໄມ້ ຫຼື ພືດອຸດສາຫະກຳໃນ ສປປ ລາວ ກໍ່ມີການຂະຫຍາຍຕົວເພີ່ມຂຶ້ນ.

ນະໂຍບາຍການປ່ຽນແປງໃໝ່ທາງເສດຖະກິດທີ່ສຳຄັນຂອງລັດຖະບານ ສປປ ລາວ ໄດ້ ແກ່ການປະກາດໃຊ້ນະໂຍບາຍ “ການຫັນເສດຖະກິດທຳມະຊາດໄປສູ່ເສດຖະກິດ ສິນຄ້າ” ເປັນ ທິດທາງຫຼັກໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ ໂດຍການໃຊ້ກົນໄກຕະຫຼາດການຄ້າເສລີ. ການເປີດ ກ້ວາງການລົງທຶນສຳລັບນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດຫຼາຍຂຶ້ນ, ການອອກກົດໝາຍສົ່ງເສີມການລົງທຶນ, ການປະກາດໃຊ້ ແລະ ການປັບປຸງແກ້ໄຂດຳລັດ ແລະ ກົດໝາຍກ່ຽວກັບ ປ່າໄມ້, ທີ່ດິນສະບັບ ຕ່າງໆ ເພື່ອໃຊ້ຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ ແລະ ທີ່ດິນເພື່ອການພັດທະນາເສດຖະກິດ ດ້ວຍການໃຫ້ ສິດນັກລົງທຶນທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ເພື່ອ ປູກໄມ້ ຫຼື ພືດ ອຸດສາຫະກຳເປັນສິນຄ້າ.

ການສຳປະທານທີ່ດິນນັ້ນ ມີການລະບຸໄວ້ໃນກົດໝາຍເປັນຄັ້ງທຳອິດ ໃນດຳລັດວ່າດ້ວຍ ທີ່ດິນ 1992, ໃຫ້ສິດການເຊົ່າ ຫຼື ສຳປະທານທີ່ດິນໃຫ້ແກ່ພົນລະເມືອງລາວ, ຊາວຕ່າງດ້າວ ແລະ ຊາວຕ່າງປະເທດ ແລະ ປະກົດຢູ່ໃນດຳລັດ ແລະກົດໝາຍປ່າໄມ້ ແລະທີ່ດິນສະບັບອື່ນໆໄດ້ແກ່ ດຳລັດນາຍົກລັດຖະມົນຕີວ່າດ້ວຍການຮຸ່ມຄອງ ແລະນຳໃຊ້ປ່າໄມ້ ແລະທີ່ດິນປ່າໄມ້ 1993, ດຳ ລັດວ່າດ້ວຍການແບ່ງດິນແບ່ງປ່າ, ເພື່ອການປູກໄມ້ ແລະປົກປັກຮັກສາປ່າໄມ້ 1994, ກົດໝາຍ ວ່າດ້ວຍປ່າໄມ້ 1996, ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 1997, ກົດໝາຍ ວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 2003 ແລະ ດຳ ລັດວ່າດ້ວຍການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກົດໝາຍວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 2005.

ນິຕິກຳສະບັບຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໃນແງ່ເນື້ອທີ່ ແລະ ອຳນາດໃນການອະ ນຸມັດ ຂອງໜ່ວຍງານລັດ ທັງລະດັບສູນກາງ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ ແຕ່ຈຸດປະສົງຂອງນິຕິກຳທຸກສະບັບ ທີ່ກົງກັນຄືການໃຫ້ເຊົ່າ ຫຼື ສຳປະທານທີ່ດິນ, ໃນທີ່ດິນວ່າງເປົ່າ ຫຼື ເປັນທີ່ດິນເຊື່ອມໂຊມ ຊຶ່ງໃນ ທາງປະຕິບັດ ການຄົ້ນຄວ້າຄັ້ງນີ້ພົບວ່າ ທີ່ດິນສຳປະທານເກືອບທັງໝົດເປັນ ດິນໄຮ່, ສວນທີ່ລັດ ມອບໃຫ້ປະຊາຊົນ, ຕາມນະໂຍບາຍມອບດິນ-ມອບປ່າ. ນອກຈາກນັ້ນ ເຂດສຳປະທານຍັງກວມ ເອົາບ່ອນລ້ຽງສັດ ແລະ ປ່າຊົມໃຊ້ຂອງປະຊາຊົນອີກດ້ວຍ.

*** ຍຸກຮຸ່ງເຮືອງຂອງການສຳປະທານທີ່ດິນ ເພື່ອປູກໄມ້ເປັນສິນຄ້າ**

ນັບຕັ້ງແຕ່ປີ 2000 ເປັນຕົ້ນມາ, ອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວການລົງທຶນຂອງນັກລົງທຶນຕ່າງ ປະເທດໃນ ສປປ ລາວ. ເພີ່ມຂຶ້ນໃນອັດຕາທີ່ວ່ອງໄວ ໂດຍການລົງທຶນໃນຮູບແບບການສຳປະ ທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່, ເພື່ອປູກໄມ້ ຫຼື ພືດເສດຖະກິດເຊັ່ນ: ໄມ້ວິກ, ຢາງພາລາ, ມັນຕົ້ນ ແລະ ອ້ອຍ. ການລົງທຶນຂອງນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນໃນພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້ ຂອງ ສປປ ລາວ. ນັບຕັ້ງແຕ່ແຂວງບໍລິຄຳໄຊ, ຄຳມ່ວນ, ສະຫວັນນະເຂດ, ຈຳປາສັກ ແລະ ສາລະວັນ.

ປະຈຸບັນ ການລົງທຶນປູກໄມ້ເພື່ອສິນຄ້າສ່ວນໃຫຍ່ໃນ ສປປ ລາວ, ເປັນການ ສຳປະທານ ທີ່ດິນຈາກລັດ ໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ເປັນບໍລິເວນກ້ວາງ. ທັງທີ່ເປັນການລົງທຶນທີ່ມາຈາກປະເທດ ນອກປະເທດ ແລະ ຈາກປະເທດໃນລຸ່ມແມ່ນ້ຳຂອງດ້ວຍກັນເຊັ່ນ: ບໍລິສັດໂອຈີ (ບໍລິສັດ BGA ເກົາ) ຈາກປະເທດຍີ່ປຸ່ນ, ປູກໄມ້ວິກ 50,000 ເຮັກຕາ ໃນແຂວງບໍລິຄຳໄຊ ແລະ ຄຳມ່ວນ, ບໍລິສັດ ເບີລາລາວ (Aditya Berla Grasim) ຈາກປະເທດອິນເດຍ ປູກໄມ້ວິກ 30,000 ເຮັກຕາ ໃນແຂວງ ສະຫວັນນະເຂດ, ບໍລິສັດຫວຽດ-ລາວ, ດັກລັກ, ເຢົາຕຽງ ຊຶ່ງມີຂໍ້ຕົກລົງ ການລົງທຶນ ປູກຢາງພາ ລາໃນເນື້ອທີ່ 30,000 ເຮັກຕາ ໃນແຂວງຈຳປາສັກ ແລະ ສາລະວັນ ພາກໃຕ້ຂອງລາວ.

*** ຂະບວນການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນ**

ການໃຫ້ສິດສຳປະທານທີ່ດິນ ເປັນມາດຕະການໜຶ່ງຂອງລັດຖະບານ, ທີ່ໃຊ້ດຶງດູດການລົງທຶນ ໂດຍສະເພາະນັກລົງທຶນຈາກຕ່າງປະເທດ. ຂະບວນການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນທີ່ຜ່ານມາຈຶ່ງກ່ຽວຂ້ອງໂດຍກົງກັບກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມການລົງທຶນ ແລະ ໜ່ວຍງານທີ່ມີບົດບາດທີ່ຜ່ານມາກໍ່ຄື ຄະນະກຳມະການແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນ (ແຕ່ກ່ອນຄືຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງການລົງທຶນ ແລະ ຮ່ວມມືຕ່າງປະເທດ) ໂດຍການອະນຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນນັ້ນຈະດຳເນີນການໃນຂັ້ນຕອນດຽວກັບການເຮັດສັນຍາການລົງທຶນແບບ“ປະຕູດຽວ” ແລະ ການເຮັດສັນຍາດັ່ງກ່າວຍັງບໍ່ມີການສຳຫຼວດທີ່ດິນກ່ອນການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນ.

ການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນດ້ານກະສິກຳ-ປ່າໄມ້ ຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ຜ່ານມານັ້ນ. ດຳເນີນການໃນຂັ້ນຕອນດຽວກັບການເຮັດສັນຍາລົງທຶນໂຄງການໂດຍ ຄະນະກຳມະການແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນເປັນຜູ້ລົງນາມ, ໃນຖານະຕາງໜ້າລັດຖະບານ ໄລຍະເວລາສຳປະທານຕັ້ງແຕ່ 30-50 ປີ ແລະ 75 ປີ ໃນກໍລະນີທີ່ເປັນການລົງທຶນໃນເຂດເສດຖະກິດພິເສດ ໂດຍການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນໃຫ້ແກ່ບໍລິສັດຕ່າງປະເທດຫລາຍແຫ່ງ ສ່ວນຫລາຍດຳເນີນການກ່ອນການສຶກສາຄວາມເປັນໄປໄດ້ທາງເສດຖະກິດ (Feasibility study)

ຂັ້ນຕອນການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນຂອງບໍລິສັດຕ່າງປະເທດຢູ່ຫຼາຍບ່ອນໃນລາວ , ມັກດຳເນີນການກ່ອນການຈັດເຮັດບົດວິພາກຄວາມເປັນໄປໄດ້ທາງເສດຖະກິດ ແລະ ບົດລາຍງານປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ (feasibility study).

ການອະນຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນມັກເກີດຂຶ້ນ ໂດຍທີ່ຍັງບໍ່ໄດ້ມີການສຳຫຼວດເນື້ອທີ່ດິນ ການໃຊ້ປະໂຫຍດຂອງປະຊາຊົນ ແລະ ຄວາມເໝາະສົມທາງກາຍະພາບຂອງເນື້ອທີ່ດິນຢ່າງລະອຽດ ລວມທັງບໍ່ໄດ້ມີການສຶກສາປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມກ່ອນອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະ ການສູນເສຍທີ່ດິນຂອງປະຊາຊົນເກີດຂຶ້ນຢ່າງວ່ອງໄວ ແລະ ປະຊາຊົນບໍ່ໄດ້ຮັບຮູ້ມາກ່ອນ ດັ່ງທີ່ ທ່ານ ຄຳອ້ວນ ບຸບຜາ ລັດຖະມົນຕີປະຈຳສຳນັກງານນາຍົກລັດ ຖະມົນຕີ, ຫົວໜ້າອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ ກ່າວໄວ້ໃນກອງປະຊຸມ “ການໃຊ້ທີ່ດິນເພື່ອການປູກໄມ້ເປັນສິນຄ້າ” ເມື່ອວັນທີ 14-15 ກຸມພາ 2007

“ ການໃຫ້ສຳປະທານ ຫຼື ໃຫ້ເຊົ່າທີ່ດິນສຳລັບການປູກໄມ້ເປັນບໍລິເວນກ້ວາງໃຫຍ່ ແລະ ໄລຍະເວລາສຳປະທານຍາວນານເກີນໄປ ໂດຍເນື້ອທີ່ດິນຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຈັດສັນ ແລະ ວາງແຜນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຈະເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາທາງສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນ ຫຼື

ເວນຄົນທີ່ດິນທີ່ປະຊາຊົນທຳການຜະລິດ ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນສູນ ເສຍບ່ອນທຳມາຫາກິນປະຈຳ
ວັນ ແລະ ເສຍສິດການໃຊ້ຢາວນານ ”

ຂະບວນການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນທີ່ຜ່ານມາ ມີຄວາມຊຳຊ້ອນຂອງໜ່ວຍງານ, ກຸ່ມກັບ
ການສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະ ຂາດກົດເກນມາດຕະການທີ່ເປັນອັນດຽວກັນ ໃນການໃຫ້ເຊົ່າ ຫຼື ສຳ
ປະທານທີ່ດິນນັ້ນຕ້ອງໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍ ແລະ ດຳລັດຫຼາຍສະບັບ ທີ່ໄດ້ລະບຸຂະໜາດ
ເນື້ອທີ່ສູງສຸດໃນການສຳປະທານຂອງແຕ່ລະກິດຈະການ ເຊັ່ນວ່າ: ກົດໝາຍປ່າໄມ້ 1996 ໃຫ້ອຳ
ນາດລັດຖະບານ ໂດຍການເຫັນດີຈາກສະພາແຫ່ງຊາດ ການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນເນື້ອທີ່
ຫຼາຍກ່ວາ 10,000 ເຮັກຕາຂຶ້ນໄປ. ແຕ່ໃນກົດໝາຍວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 1997 ໃຫ້ອຳນາດຂອງກະ
ຊວງການເງິນເປັນຜູ້ອະນຸມັດການເຊົ່າທີ່ດິນ ໂດຍຄວາມເຫັນດີຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ ຊຶ່ງລ້າສຸດ
ຕາມກົດໝາຍວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 2003 ໃຫ້ອຳນາດກັບອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ
ໂດຍເຫັນດີຈາກ ລັດຖະບານ. ຖ້າເກີນ 10.000 ເຮັກຕາ ຕ້ອງໄດ້ຜ່ານການຮັບຮອງຈາກສະພາ
ແຫ່ງຊາດ.

ເຖິງແມ່ນວ່າດ້ານໜຶ່ງ ລັດຖະບານໄດ້ວາງນະໂຍບາຍທີ່ດິນ ເພື່ອຕອບສະໜອງການສົ່ງ
ເສີມການລົງທຶນໃກ້ແກ່ນກລົງທຶນທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດ ດ້ວຍການຫັນປ່ຽນຊັບສິນ (ທີ່
ດິນ) ໃຫ້ເປັນທຶນຕາມນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານ, ແຕ່ໃນອີກດ້ານໜຶ່ງ ລັດຖະບານເຫັນວ່າການ
ດຳເນີນການກຸ່ມກັບການສຳປະທານທີ່ດິນທີ່ຜ່ານມາ ໄດ້ເກີດປະກົດການຫຍໍ້ໃນດ້ານສັງ ຄົມ
ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດທີ່ລັດໄດ້ຮັບມີມູນຄ່າຕ່ຳ ອີກທັງຍັງນຳໄປສູ່ການກະທົບ
ກະເທືອນຕໍ່ສິດນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບໃບຢັ້ງຢືນສິດທີ່ດິນແລ້ວ

ແນວໂນ້ມອຸ່ງໄປທາງດ້ານເສດຖະກິດ ການລົງທຶນໃນພາບລວມ ເຮັດໃຫ້ຂາດການຄຳ
ນຶງເຖິງຜົນກະທົບໃນດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ໂດຍໂຄງການລົງທຶນຕ່າງໆທີ່ບໍ່ມີການສຶກ
ສາປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຂາດການສຳຫຼວດ
ເນື້ອທີ່ດິນຢ່າງລະອຽດກ່ອນການລົງນາມໃນສັນຍາພັດທະນາໂຄງການ, ຊຶ່ງພິຈາລະນາພຽງມູນ
ຄ່າການລົງທຶນຂອງໂຄງການເທົ່ານັ້ນ. ໃນຂະນະທີ່ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຕາມທີ່ລະບຸໄວ້ໃນ
ກົດໝາຍ ເຊັ່ນ: ກະຊວງກະສິກຳ-ປ່າໄມ້ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນຖານະພະຍານໃນການລົງນາມສັນຍາ
ໂຄງການເຊັ່ນດຽວກັບອຳນາດການປົກຄອງແຂວງ ແລະ ເມືອງ ມີບົດບາດໜ້າທີ່ສຳຫຼວດ ແລະ
ຈັດ ຫາເນື້ອທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດເລົ່ານັ້ນ.

ເນື່ອງຈາກ, ບັນຫາດ້ານຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກການສຳປະທານທີ່ດິນ ໃນຫຼາຍໂຄງການ ທີ່
ບໍ່ມີບົດວິພາກເສດຖະກິດ ແລະ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຕໍ່ສັງ
ຄົມເຮັດໃຫ້ລັດຖະບານ ໂດຍທ່ານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ມີມະຕິໃນປີ 2007 (ເດືອນພຶດສະພາ) ໃຫ້

ຍຸດຕິການສຳປະທານທີ່ດິນໄວ້ເປັນການຊົ່ວຄາວ ເພື່ອໃຫ້ມີການສຶກສາຂໍ້ມູນ ແລະ ຕິດຕາມປະ ເມີນຜົນສາເຫດ ແລະ ບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນທີ່ຜ່ານມາ.

ພາກທີ III: ນິຄົມກະສິກຳຢາງພາລາ ແລະ ຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດທີ່ປ່ຽນແປງ

ລາຍງານໃນພາກທີ່ສາມນີ້ ເປັນການນຳສະເໜີກໍລະນີສຶກສາກ່ຽວກັບການຂະຫຍາຍຕົວ ຂອງນິ ຄົມກະສິກຳຢາງພາລາໃນພາກໃຕ້ຂອງລາວ ໂດຍການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະ ກິດ- ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ມີຕໍ່ປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເຂດນິຄົມ ແລະ ທີ່ເຮັດວຽກຢູ່ກັບບໍລິສັດ ນິຄົມກະສິກຳຢາງພາລາ.

*** ການສູນເສຍທີ່ດິນ ແລະ ຄ່າຊົດເຊີຍ**

ເນື້ອທີ່ດິນສຳປະທານທີ່ຢູ່ໃນເຂດໂຄງການທີ່ສົ່ງມອບໃຫ້ບໍລິສັດບຸກເບີກ ແລະ ບຸກຢາງ ພາລານັ້ນ ສ່ວນຫຼາຍເປັນດິນກະສິກຳ ແລະ ປ່າຊົມໃຊ້ຂອງປະຊາຊົນ. ຈາກການສຶກສາພົບວ່າ ຄົວເຮືອນກ່ວາ 90 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງກໍລະນີສຶກສາມີໃບຢັ້ງຢືນສິດທີ່ດິນແບບຊົ່ວຄາວ ຊຶ່ງລັດຖະ ບານໄດ້ໃຫ້ປະຊາຊົນ ຕັ້ງແຕ່ການມອບດິນມອບປ່າໃນທົດສະວັດ 1990, ແລະ ຫລາຍ ກ່ວາ 80 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງທີ່ດິນກະສິກຳທີ່ສົ່ງມອບໃຫ້ກັບບໍລິສັດຢາງພາລາເປັນທີ່ດິນທີ່ມີໃບ ຢັ້ງຢືນສິດໃນ ທີ່ດິນກະສິກຳແບບຊົ່ວຄາວ ໄດ້ຖືກຂໍໃຫ້ສົ່ງມອບທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ສະຖານະການດັ່ງກ່າວ ໄດ້ ກໍ່ໃຫ້ເກີດການສູນເສຍທີ່ດິນກະສິກຳຈຳນວນຫຼາຍຢູ່ໃນບ້ານຫຼັກ 19, ວັງຄະນານ, ໜອງນ້ຳຂາວ ໃຫຍ່ ແລະ ອຸດົມສຸກ ຕາມລຳດັບ.

ໃນບ້ານໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່ ຊາວບ້ານບໍ່ໄດ້ຮັບການແຈ້ງການລ່ວງໜ້າກ່ຽວກັບໂຄງການ ມາຮູ້ເມື່ອບໍລິສັດນຳລົດດູດເຂົ້າໄປໄຖບຸກເບີກພື້ນທີ່ແລ້ວ ແລະ ບໍ່ມີການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ດິນ ແລະ ພຶດຜົນໃຫ້ກັບຊາວບ້ານ. ບໍ່ວ່າຈະເປັນສວນພືດຜັກ, ສວນກາເຟ, ສວນໜາກໄມ້ ແລະ ສວນ ຫຍ້າຄາກໍຕາມ. ສ່ວນໃນບ້ານວັງຄະນານ ຊາວບ້ານບໍ່ຮູ້ວ່າຈຳນວນເນື້ອທີ່ດິນທັງໝົດທີ່ມອບໃຫ້ບໍ ລິສັດວ່າມີເນື້ອທີ່ຈຳນວນເທົ່າໃດ ໃນຂະນະທີ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງເມືອງກໍມີການບັນທຶກພຽງບາງສ່ວນ ກ່ຽວກັບເລື່ອງນີ້. ການຂາດຂໍ້ມູນພື້ນຖານກ່ອນການເຂົ້າມາຂອງບໍລິສັດເຮັດໃຫ້ບໍ່ສາມາດທີ່ຈະປະ ເມີນຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ດິນ ແລະ ຜົນລະບູກໄດ້. ໃນບາງບ້ານ ເນື້ອທີ່ດິນຂອງບ້ານຖືກໃຫ້ສຳປະທານທີ່ ດິນຫຼາຍກ່ວາ 1 ຄັ້ງ ຫຼື 1 ບໍລິສັດ ເຊັ່ນ: ບ້ານວັງຄະນານ ຖືກຂໍໃຫ້ມອບທີ່ດິນກັບບໍລິສັດດັກລັກ ເຖິງ 2 ຄັ້ງ, ໃນຂະນະທີ່ບ້ານຫຼັກ 19 ຊາວບ້ານສູນເສຍທີ່ດິນ 1 ໃນ 5 ໃຫ້ກັບບໍລິສັດດັກລັກໃນຄຳ ຂໍ້ຄັງທຳອິດ ແລະ ຕໍ່ມາຕ້ອງເສຍທີ່ດິນທີ່ເຫຼືອໃຫ້ກັບບໍລິສັດເຢົາຕຽງອີກຄັ້ງ.

ຕາຕະລາງ 1 : ສະແດງຂໍ້ມູນກ່ອນ ແລະ ຫຼັງການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນໃນ 6 ໝູ່ບ້ານທີ່ຖືກໂຄງການປູກຢາງພາລາ.

ບ້ານ	ປີ	ຊື່ບໍລິສັດ	ທີ່ດິນລວມກ່ອນ ໃຫ້ສໍາປະທານ (ha)	ທີ່ດິນລວມ ຫຼັງໃຫ້ ສໍາປະທານ (ha)	ທີ່ດິນທັງໝົດທີ່ ບໍລິສັດໄດ້ຮັບ
ອຸດົມສຸກ	2005	ຫວຽດ - ລາວ	1,319.55	673.55	49%
ຫຼັກ 19	2006	ດັກລັກ ເຢົາຕຽງ	48.00	27.00	90%
	2007		234.00		
ໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່	2004	ດັກລັກ	555.85	155.85	72%
ໜອງແກ	2006	ດັກລັກ	518.20	348.20	33%
ວັງຄະນານ	2004	ດັກລັກ			
	2006		521.85	110.65	769%
ໜອງເລົາເທິງ	2007	ດັກລັກ	140.00	117.50	16%

ຊາວບ້ານທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນໄດ້ຮັບການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍຈາກບໍລິສັດ ແຕ່ບໍ່ຄົບທຸກຄົວເຮືອນ ໃນດໍາລັດກ່ຽວກັບການທົດແທນຄ່າເສຍຫາຍ ແລະ ການຍົກຍ້າຍ ຈັດສັນປະຊາຊົນຈາກໂຄງການ ພັດທະນາໃນປີ 2005 ໄດ້ກໍານົດໄວ້ວ່າ ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກໂຄງການພັດທະນາບໍ່ ວ່າຈະມີເອກະສານຮັບຮອງສິດ ຫຼື ບໍ່ ຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ ຫຼື ຊ່ວຍເຫຼືອ ເພື່ອເປັນຫຼັກຄ້າ ປະກັນຄຸນນະພາບຊີວິດຈະບໍ່ຕົກຕໍ່າຈາກການດໍາເນີນໂຄງການ. ແນວໃດກໍ່ ຕາມຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຄ່າ ຊົດເຊີຍແຕ່ລະຄົວເຮືອນຖືກບັນທຶກ ແລະ ເກັບໄວ້ກັບບໍລິສັດ. ພະນັກງານຂອງເມືອງມີຂໍ້ມູນ ພຽງບາງ ສ່ວນເທົ່ານັ້ນ. ຕາມທີ່ໄດ້ມີການສຶກສາຄົ້ນຂໍ້ມູນ ມີພຽງແຕ່ຂໍ້ມູນຂອງບ້ານໜອງແກ ຊຶ່ງ ໄດ້ຈາກພະນັກງານຂອງເມືອງ ແລະ ບ້ານຫຼັກ 19 ຈາກບໍລິສັດເຢົາຕຽງ.

ການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍໃນບ້ານກໍລະນີສຶກສາທັງ 6 ບ້ານ ຂາດລະບົບ ແລະ ກົດເກນມາດ ຕະການທີ່ແນ່ນອນ. ບາງບໍລິສັດຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍໃຫ້ສະເພາະຜົນຜະລິດທີ່ເສຍຫາຍ, ບາງບໍລິສັດ ຄິດໄລ່ສະເລ່ຍ, ຕົວຢ່າງໃນບ້ານຫຼັກ 19 ຢູ່ທີ່ລາຄາ 1,200,000 ກີບຕໍ່ເຮັກຕາ ແລະ ບ້ານໜອງ ແກຢູ່ທີ່ລາຄາ 1,445,000 ກີບເຮັກຕາ. ເມື່ອຄິດສະເລ່ຍຕໍ່ຄົວເຮືອນຂອງທັງ 2 ບ້ານແລ້ວມີຄ່າໃກ້ ຄຽງກັນ ຄືປະມານ 1,500,000 ກີບຕໍ່ຄົວເຮືອນ. ສ່ວນອີກ 4 ບ້ານທີ່ເຫຼືອ ຊາວບ້ານສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ ໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ. ສໍາລັບລາຍຮັບທີ່ໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ ບໍລິສັດປະເມີນຄ່າຊົດເຊີຍສະເລ່ຍ 500,000 ຫາ 1,000,000 ກີບຕໍ່ເຮັກຕາ. ບາງລາຍໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ 200,000 ກ່ວາກີບ ຕໍ່ ເຮັກຕາ. ອັດຕາຄ່າຊົດເຊີຍດັ່ງກ່າວຕໍ່ກ່ວາມູນຄ່າຂອງຜົນຜະລິດຕໍ່ເຮັກຕາໃນ 1 ປີ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້

ຊາວບ້ານບໍ່ພໍທີ່ຈະເບິ່ງແຍງຄອບຄົວໜຶ່ງໃຫ້ຢູ່ລອດໃນໜຶ່ງເດືອນດ້ວຍຊັ້ນໃນກໍລະນີທີ່ຊາວບ້ານ ສູນເສຍທີ່ດິນທັງໝົດ.

*** ການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ລະບົບສິດໃນທີ່ດິນກ່ອນຍຸກຢາງພາລາ**

ກ່ອນການເຂົ້າມາຂອງອຸດສາຫະກຳສວນຢາງພາລາ ປະຊາຊົນດຳລົງຊີວິດດ້ວຍການຜະ ລິດກະສິກຳ ແລະ ການເກັບຫາເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ. ລະບົບການຜະລິດກະສິກຳທີ່ສຳຄັນໄດ້ແກ່: ເຮັດນາ, ເຮັດສວນ ແລະ ລ້ຽງສັດ. ປະຊາຊົນສ່ວນໃຫຍ່ຈະປູກເຂົ້າເພື່ອບໍລິໂພກເມື່ອ ເຫຼືອຈຶ່ງຂາຍ ແລະ ເຮັດສວນປູກພືດເສດຖະກິດຫຼາຍຊະນິດເຊັ່ນ: ກາເຟ, ໝາກນັດ, ກ້ວຍ, ຖົ່ວ ດິນ, ໝາກແໜ່ງ ໝາກຫຸ່ງເທບ, ຖົ່ວລຽນ, ເພື່ອຂາຍເປັນລາຍໄດ້ຂອງຄອບຄົວ. ໃນເມືອງບາຈຽງ ນັ້ນມີເນື້ອທີ່ດິນຈຳກັດກ່ວາເມືອງເລົ່າງາມ ເພາະສະພາບພື້ນທີ່ບໍ່ເໝາະສົມກັບການເຮັດນາ ແຕ່ສາມາດສຳລັບ ການສັດລ້ຽງເຊັ່ນ: ງົວ, ຄວາຍ, ແບ້ ແລະ ໝູ, ປະຊາຊົນມັກລ້ຽງໄວ້ເພື່ອຂາຍ ເມື່ອຍາມຈຳເປັນ ຕ້ອງໃຊ້ເງິນເປັນກ້ອນ.

ກ່ອນການເຂົ້າມາ ຂອງການສຳປະທານທີ່ດິນປູກຢາງພາລານັ້ນ, ປະມານ 80% ຂອງ ຄົວເຮືອນໃນພື້ນທີ່ສຶກສາປູກເຂົ້າໄດ້ພໍກິນຕະຫຼອດປີ. ສຳລັບຄົວເຮືອນທີ່ເຂົ້າບໍ່ພໍກິນຕະຫຼອດທັງ ປີ ມັກຂາດເຂົ້າໃນລະຫວ່າງເດືອນມີນາຫາເດືອນສິງຫາ ຊຶ່ງປະຊາຊົນສາມາດເກັບກ່ຽວຜົນຜະລິດ ຈາກພືດອື່ນໆທີ່ປູກໄວ້ໃນສວນເພື່ອອອກຂາຍ. ການສູນເສຍສວນປູກພືດ ຫຼື ຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ໜາກ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງໃນບ້ານທີ່ບໍ່ມີນາ ຫຼື ມີນາໜ້ອຍ ເຊັ່ນໃນເມືອງບາຈຽງ ເຮັດໃຫ້ຊາວບ້ານຢູ່ ໃນພາວະສ່ຽງຕໍ່ການຂາດເຂົ້າ ກິນຕະຫຼອດປີ. ການສູນເສຍທີ່ດິນສວນ ຈຶ່ງ ເທົ່າກັບການເພີ່ມພາ ວະຄວາມສ່ຽງຫຼາຍຍິ່ງຂຶ້ນ. ທາງອອກທາງດຽວໃນການຊົດເຊີຍຄວາມສ່ຽງ ຈຶ່ງໄດ້ແກ່ການຮັບຈ້າງ ແຮງງານກັບສວນຢາງພາລາ. ແຕ່ໃນທາງປະຕິບັດກັບພົບວ່າ ໂອກາດການຈ້າງ ງານນັ້ນບໍ່ໄດ້ມີ ສຳໜ້າສະເໝີໃນທຸກບ້ານ ແລະ ວຽກໃນສວນຢາງກໍບໍ່ໄດ້ມີໃຫ້ຊາວບ້ານຄົບທຸກ ຄົນທີ່ສູນເສຍທີ່ ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ນອກຈາກນັ້ນຄ່າແຮງກໍຕໍ່າ ແລະ ມັກຈ່າຍຊ້າໃນຂະນະທີ່ລາຄາເຂົ້າກັບເພີ່ມ ສູງຂຶ້ນຢູ່ຕະຫຼອດເວລາ.

*** ການປ່ຽນແປງຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດ ຂອງປະຊາຊົນ, ຫຼັງການເຂົ້າມາຂອງອຸດສາຫະກຳ ສວນ ຢາງພາລາ**

ກາເຟ, ທີ່ເປັນທ່າແຮງໜຶ່ງຂອງສິນຄ້າເພື່ອສົ່ງອອກໄດ້ເຂົ້າມາຢູ່ໃນພາວະທີ່ບໍ່ມີຄວາມ ໝັ້ນຄົງ

ບ້ານກໍລະນີສຶກສາ 3 ແຫ່ງ ຄື: ບ້ານຫຼັກ 19, ບ້ານອຸດົມສຸກ ແລະ ບ້ານໜອງແກ ມີລາຍຮັບຫຼັກຈາກກາເຟ ກ່ອນການເຂົ້າມາຂອງສວນຢາງພາລາ. ລາຄາກາເຟສູງຂຶ້ນສາມາດສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຊາວບ້ານຢ່າງເປັນກອບເປັນກຳເຊັ່ນ: ໃນປີ 2005 ຊາວບ້ານຫຼັກ 19 ມີລາຍຮັບຈາກກາເຟສູງເຖິງ 5,147,000 ກີບຕໍ່ຄົວເຮືອນ. ຜົນຜະລິດກາເຟໃນ 3 ບ້ານຢູ່ລະຫວ່າງ 2.5-3 ກິໂລກຼາມຕໍ່ຕົ້ນ ຫຼື 1-1.5 ໂຕນຕໍ່ເຮັກຕາ. ໂດຍທັງ 3 ບ້ານ ດັ່ງກ່າວຕ່າງສູນເສຍສວນກາເຟໃຫ້ ກັບບໍລິສັດປູກຢາງພາລາ. ສຳລັບບ້ານຫຼັກ19, ຊຶ່ງສູນເສຍສວນກາເຟທັງໝົດໃຫ້ກັບບໍລິສັດ ປູກຢາງພາລານັ້ນ. ຕ້ອງສູນເສຍໂອກາດສຳລັບລາຍຮັບກ່ອນໃຫຍ່ຈາກກາເຟ ທີ່ມີລາຄາເພີ່ມສູງ ຂຶ້ນເຖິງ 18,000 ຫາ 25,000 ກີບຕໍ່ກິໂລກຼາມ ໃນປີ 2007-2008.

ຊາວບ້ານຍັງມີລາຍໄດ້ຈາກພືດເສດຖະກິດຊະນິດອື່ນໆ ທີ່ປູກໃນພື້ນທີ່ກໍລະນີສຶກສາເຊັ່ນ: ໝາກແໜ່ງ, ກ້ວຍ, ຖົ່ວລຽນ ແລະ ໄມ້ໃຫ້ໝາກຊະນິດຕ່າງໆ. ການປູກພືດທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ຂອງຄົວເຮືອນນັ້ນ, ນັບເປັນຍຸດທະສາດສຳຄັນໃນການຜະລິດກະສິກຳທີ່ຢູ່ເຂດດິນພູໄຟເກົ່າ ທີ່ເປັນດິນທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ເພື່ອຫຼຸດຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຜັນແປ ຂອງຕະຫຼາດ ແລະ ທາງເລືອກທີ່ຫຼາກຫຼາຍໄດ້ຊ່ວຍກະຈາຍລາຍຮັບຂອງຄົວເຮືອນຢ່າງສະໝໍ່າ ສະເໝີຕະຫຼອດທັງປີ. ການສູນເສຍລາຍຮັບອັນຫຼາກຫຼາຍເຫຼົ່ານີ້ ເປັນປັດໄຈຫຼັກທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງທາງເສດຖະກິດ, ໃນບັນດາຊາວບ້ານທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນເຫຼົ່ານີ້.

ເຖິງແມ່ນວ່າຊາວບ້ານ ຈະປູກພືດເສດຖະກິດຫຼາກຫຼາຍຊະນິດ, ແຕ່ກໍ່ຍັງບໍ່ຖືກການປູກເຂົ້າ. ຊາວບ້ານໃນພື້ນທີ່ສຶກສານັ້ນເຄີຍຜະລິດເຂົ້າເປັນພືດສຳຄັນກ່ອນສວນຢາງພາລາ ຈະເຂົ້າມາ 90% ຂອງຄົວເຮືອນທີ່ໃຫ້ສຳພາດເຄີຍເປັນຜູ້ຜະລິດເຂົ້າ. ມີບາງຈຳນວນຄົວເຮືອນເຄີຍເປັນຜູ້ເຄີຍຂາຍເຂົ້າດ້ວຍ. ຜົນຜະລິດເຂົ້າລວມທັງໝົດທີ່ຂາຍໄດ້ ຫຼຸດລົງຈາກ 64 ໂຕນໃນປີ 2003 ເຫຼືອ 23 ໂຕນໃນປີ 2007. ລາຍໄດ້ສະເລ່ຍຂອງຄົວເຮືອນ ທີ່ຂາຍເຂົ້າຢູ່ທີ່ 1,800,000 ກີບຕໍ່ປີ ເຖິງວ່າຕົວເລກລາຍໄດ້ຈະບໍ່ຫຼາຍປານໃດ ແຕ່ກໍ່ເປັນ ລາຍຮັບເສີມຂອງຄົວເຮືອນ.

ຜົນຜະລິດເຂົ້າລວມທັງ 6 ບ້ານໄດ້ຫຼຸດຈຳນວນລົງ. ໃຮປີ 2003 ປະມານ 80 ສ່ວນຮ້ອຍຂອງຈຳນວນຄົວເຮືອນທີ່ໄດ້ສຳພາດມີເຂົ້າພໍກິນ ແຕ່ມາຮອດປີ 2003-2006 ພາຍຫຼັງມີການສຳປະທານທີ່ດິນເພີ່ມປູກຢາງພາລາເຫັນວ່າໄດ້ຫຼຸດລົງຈາກ 367 ໂຕນ ເຫຼືອພຽງ 240 ໂຕນ. ຕົວເລກດັ່ງກ່າວໄດ້ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຜົນກະທົບຂອງການເສຍເນື້ອທີ່ດິນໃນໄລຍະເບື້ອງຕົ້ນຂອງການສຳປະທານ ແຕ່ໃນປີ 2006-2007 ແມ່ນຈະມີຜົນກະທົບຫລາຍຂຶ້ນເພາະເນື້ອທີ່ດິນສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຖືກສຳປະທານໝົດ. ຕົວເລກຜົນຜະລິດເຂົ້າໄດ້ຫຼຸດລົງເຫຼືອ 1 ໃນ 4 ໃນປີ 2007. ໃນຂະນະທີ່ການຜະລິດເຂົ້າຫຼຸດ ລົງ

ແຕ່ຈຳນວນ ແລະ ມູນຄ່າຂອງເຂົ້າທີ່ຊາວບ້ານຕ້ອງການຊື້ກັບສູງຂຶ້ນ. ເມື່ອທຽບກັບລາຄາໃນຊ່ວງ
 ເວລາກ່ອນສຳປະທານທີ່ດິນຊຶ່ງສູງກ່ວາເຖິງ 140% ຈາກຕົວເລກໂດນສະເລ່ຍ
 ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຊື້ເຂົ້າຂອງ ຄົວ ເຮືອນສະເລ່ຍຢູ່ທີ່ 638,000 ກີບຕໍ່ປີ ໃນປີ 2003 ແລະ
 ສູງຂຶ້ນເປັນ 1,523,000 ກີບໃນປີ 2007,
 ເມື່ອພິຈາລະນາຕົວເລກຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຂອງຄົວເຮືອນບໍ່ມີທີ່ດິນໃນບ້ານຫຼັກ 19 ພົບວ່າ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ
 ສະເລ່ຍສຳລັບຊື້ເຂົ້າສູງຂຶ້ນເປັນ 4,647,000 ກີບຕໍ່ປີ. ໃນບ້ານອຸດົມສຸກ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຊື້
 ເຂົ້າໃນຄົວ ເຮືອນທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນສະເລ່ຍຢູ່ທີ່ 5.9 ລ້ານກີບຕໍ່ປີ.

ຄວາມສ່ຽງໃນເລື່ອງເຂົ້ານັ້ນມີລະດັບທີ່ບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີຕະຫຼອດທັງປີ ໃນຊ່ວງກ່ອນສຳປະ
 ທານປູກຢາງພາລາ, ເຂົ້າຈະຂາດແຄນໃນໝູ່ຄົວເຮືອນທຸກຢາກຕັ້ງແຕ່ເດືອນມີນາ ແລະ ສູງຂຶ້ນ
 ເລື້ອຍໆໄປຈົນເຖິງກໍລະກົດ. ວິກິດຂອງການຂາດແຄນເຂົ້າໃນຄົວເຮືອນທີ່ສຳຫຼວດເຄີຍຢູ່ໃນຊ່ວງ
 ເດືອນກັນຍາ-ຕຸລາ ກ່ອນໜ້າລະດູການເກັບກ່ຽວເລັກໜ້ອຍ. ການປູກເຂົ້າເຊິ່ງໄລຍະເວລາເກັບ
 ກູ້ທີ່ຫ່າງກັນ ສອງ-ສາມເດືອນ ຊ່ວຍໃນການຫຼຸດພາວະຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງໃນເລື່ອງເຂົ້າໄດ້. ແຕ່ເມື່ອ
 ສຳປະທານປູກຢາງພາລາເຂົ້າມາ ເນື້ອທີ່ປູກເຂົ້າຫຼຸດຈຳນວນລົງ. ຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງເລື່ອງເຂົ້າໄດ້ສູງ
 ຂຶ້ນຕະຫຼອດທ້າຍປີ 2007 ເມື່ອພິຈາລະນາຈາກຂໍ້ມູນຕົວຈິງທີ່ວ່າພາວະການສູນເສຍທີ່ດິນດຳ
 ເນີນໄປຕະຫຼອດປີ 2007 ຈຳ ນວນຄົວເຮືອນທີ່ມີເຂົ້າບໍ່ພໍກິນຕະຫຼອດປີ 2008 ອາດຈະສູງຫຼາຍ
 ຂຶ້ນກ່ວາປີ 2007 ອີກດ້ວຍ.

ຕົວເລກການປະເມີນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍພື້ນຖານໂດຍສະເລ່ຍຂອງຄົວເຮືອນໃນປີກ່ອນ ແລະ ຫຼັງ
 ສຳປະທານ ຊື້ໃຫ້ເຫັນເຖິງການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຊື້ເຂົ້າ ແລະ ອາຫານ ເຊິ່ງສູງກ່ວາ
 ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການດຳລົງຊີວິດອື່ນໆ. ເມື່ອກ່ອນນັ້ນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍກ່ຽວກັບອາຫານ
 ມັກເປັນລາຍການກ່ຽວກັບປະເພດອາຫານປະເພດແບ່ງນົວ, ນ້ຳປາ, ຊີ້ນ ແຕ່ປະຈຸບັນການຊື້ອາ
 ຫານໃນຕະຫຼາດໄດ້ລວມເອົາເຂົ້າ ແລະ ຜັກເຂົ້າໄປນຳ.

ອາຫານ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທີ່ໄດ້ຈາກປ່າໄມ້ທຳມະຊາດ ແລະ ຫ້ວຍນ້ຳລຳເຊ.

ການສູນເສຍບ່ອນທຳມາຫາກິນ ແລະ ພື້ນທີ່ສາທາລະນະ ສ່ວນລວມໄດ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດການ
 ປ່ຽນແປງຮູບແບບໃນການດຳລົງຊີວິດຂອງຊາວບ້ານ. ໃນພື້ນທີ່ສຶກສາກ່ອນທີ່ການສຳປະທານ
 ທີ່ດິນ ຈະເຂົ້າມານັ້ນທີ່ດິນສາທາລະນະສ່ວນລວມ ແລະ ທີ່ດິນສ່ວນບຸກຄົນໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ
 ເປັນແຫຼ່ງຊັບພະ ຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ສຳຄັນທີ່ໃຊ້ປະໂຫຍດ ໃນການດຳລົງຊີວິດປະຈຳວັນ ຂອງ
 ຊາວບ້ານ. ຊັບພະຍາກອນເຫຼົ່ານີ້ຮຽກວ່າເປັນເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ຊຶ່ງໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວບໍ່ໄດ້ຈຳ

ກັດພຽງຊັບພະຍາກອນຈາກໃນປ່າໄມ້ທຳມະຊາດເທົ່ານັ້ນ. ແຕ່ຍັງລວມເຖິງຊັບພະຍາກອນ ຈາກລະບົບນິເວດອື່ນໆດ້ວຍເຊັ່ນ: ຫ້ວຍນ້ຳລຳເຊ ແລະ ໜອງບຶງ ເປັນຕົ້ນ.

ກ່ອນການສຳປະທານທີ່ດິນປູກຢາງພາລາຈະເຂົ້າມານັ້ນ ຊາວບ້ານຈາກບ້ານຕ່າງໆ ໄດ້ເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງເຊັ່ນ: ເຫັດ, ໝໍ້ໄມ້, ຍອດປຸ່ນ, ສັດຕ່າງໆ, ແມງໄມ້, ປາ, ກຸ້ງ, ຫອຍ ທັງເພື່ອຂາຍ ແລະ ເພື່ອບໍລິໂພກ. ພື້ນທີ່ທີ່ເປັນແຫຼ່ງເຄື່ອງປ່າຂອງດົງທັງ 6 ບ້ານກໍລະນີສຶກສາກ່ອນການເຮັດສວນຢາງພາລາ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນ ຫ້ວຍ/ແຄມຫ້ວຍ, ປ່າເລົ່າ ແລະ ປ່າຊົມໃຊ້. ຜົນຜະລິດຈາກປ່າ ແລະ ຫ້ວຍທີ່ຖືກເກັບເພື່ອຂາຍໄດ້ມີສ່ວນສຳຄັນໃນການຊ່ວຍເຫຼືອເສດຖະກິດ ຄົວເຮືອນ. ພຶດທີ່ສຳຄັນຄື: ຫຍ້າຄາ, ໂດຍຊາວບ້ານຈະເກັບກ່ຽວຫຍ້າຄາເພື່ອຂາຍເປັນລາຍໄດ້ ທຸກປີ. ຄົວເຮືອນໜຶ່ງ ໃນບ້ານອຸດົມສຸກເຄີຍຂາຍໄພຫຍ້າຄາໄດ້ 5,000,000 ກີບ ຕໍ່ປີ. ສ່ວນລາຍໄດ້ຈາກເຄື່ອງປ່າຂອງດົງອື່ນໆ, ຄົວເຮືອນໜຶ່ງອາດມີລາຍໄດ້ຕັ້ງແຕ່ 1,000,000 - 2,000,000 ກີບຕໍ່ປີ. ລາຍໄດ້ເຫຼົ່ານີ້ ໄດ້ສູນຫາຍໄປຈົນໝົດເມື່ອບໍລິສັດຢາງພາລາໄດ້ນຳທີ່ດິນບໍລິເວນນີ້ ແລະ ປ່າຕ່າງໆ ໄປຈາກຊາວບ້ານເພື່ອປູກຢາງພາລາ.

ບໍ່ພຽງແຕ່ຜົນໄດ້ທາງເສດຖະກິດຈາກບ່ອນດັ່ງກ່າວຈະຫາຍໄປ ແຕ່ຜົນໄດ້ໃນດ້ານໂພສະນາການ ແລະ ອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກຜັກ ແລະ ສະໝຸນໄພ ແລະ ໝໍ້ໄມ້ຕ່າງໆຈາກປ່າທຳມະຊາດກໍຫາຍໄປດ້ວຍ. ແມ່ບ້ານຈາກບ້ານຫຼັກ 19 ຫຼາຍຄົນຕ່າງກໍໄດ້ສະທ້ອນເຖິງສະພາບກ່ອນໜ້າທີ່ປ່າໄມ້ທຳມະຊາດຖືກທຳລາຍໄປຈົນຫາເຄື່ອງປ່າຂອງດົງບໍ່ໄດ້ອີກຕໍ່ໄປວ່າ:

- “ ເຮົາເຮັດວຽກໃນສວນສຳເລັດແລ້ວ ກໍ່ພາກັນໄປຫາອາຫານໄດ້ພໍກິນ ແລະ ຂາຍ ”
- “ ຝາເຮືອນແຕ່ກ່ອນກໍ່ເອົາມາຈັກເອງສານເອງ, ສ້າງບ້ານໄດ້ໜຶ່ງຫຼັງບໍ່ຕ້ອງຊື້ ”
- “ ການດຳລົງຊີວິດ ມີຄວາມສະດວກສະບາຍໃຈ ບໍ່ໄດ້ຄິດວ່າຈະບໍ່ມີອັນໃດກິນ ”
- “ ແຕ່ກ່ອນຂຶ້ນພູໄປຫາກິນກໍ່ໄດ້ລົງ ມາເປັນກະຕ່າ, ມາປະຈຸບັນຂຶ້ນໄປຫາກໍ່ບໍ່ໄດ້ອັນໃດກັບມາ ບ່ອນກາຍເປັນຂອງບໍລິສັດປູກຢາງພາລາ ໝົດແລ້ວ ”

ສະພາບແວດລ້ອມໃນອຸດສາຫະກຳສວນຢາງພາລາ

ການປູກໄມ້ຊະນິດດຽວ ຫຼື ສວນໄມ້ນັ້ນມີເປົ້າໝາຍດ້ານການຄ້າ ເພື່ອສ້າງທ່າແຮງທາງການຜະລິດສູງສຸດໃນຕົ້ນໄມ້ພຽງຊະນິດດຽວ. ພຶດຊະນິດດຽວໃນຕອນດິນຂະໜາດໃຫຍ່, ບໍ່ຕ່າງຈາກທະເລຊາຍເພາະບໍ່ມີພືດອື່ນຂຶ້ນ. ບໍ່ມີອາຫານ ຫຼື ຊັບພະຍາກອນອື່ນໆທີ່ມີໃນປ່າ ທຳມະ ຊາດ. ໃນກໍລະນີຂອງສວນຢາງພາລາໃນລາວ, ຕົ້ນຢາງຈຳນວນ 555 ຕົ້ນໄດ້ຖືກປູກ ຕໍ່ເນື້ອທີ່ 1 ເຮັກຕາ. ແຕ່ລະຕົ້ນເຕີບໃຫຍ່ມາຈາກແນວພັນທີ່ຖືກຄັດເລືອກຢ່າງລະມັດລະວັງ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ນ້ຳຢາງສູງສຸດ.

ໃນຂະນະທີ່ປ່າທຳມະຊາດນັ້ນປະກອບຂຶ້ນດ້ວຍສິ່ງມີຊີວິດຫຼາກຫຼາຍຊະນິດ ແລະ ດ້ວຍ ຊ່ວງຊີວິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ເຊິ່ງຕ່າງກໍ່ເພິ່ງພາເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ແລະ ໃນສຸດທ້າຍສາມາດພົ້ນສະ ພາບຂຶ້ນມາເອງໄດ້. ໃນສວນຢາງພາລານັ້ນເລີ່ມຕົ້ນ ແລະ ສິ້ນສຸດໃນແບບແຜນທີ່ແນ່ນອນ ແລະ ຄືກັນພາຍໃຕ້ການຄວບຄຸມຂອງມະນຸດ ແລະ ມີສະພາບຄືກັນກັບພືດອຸດສາຫະກຳ ຫຼາຍກ່ວາທີ່ ຈະເປັນປ່າທຳມະຊາດ. ໃນການເລີ່ມຕົ້ນຂອງສວນຢາງພາລາ, ເນື້ອທີ່ທັງໝົດ ຖືກຖາງອອກຈົນ ໝົດບໍ່ວ່າຈະເປັນຜົນລະປູກ ຫຼື ຕົ້ນໄມ້ໃດກໍ່ຕາມທີ່ຂຶ້ນຢູ່ເທິງໜ້າດິນ. ແນວພັນຈະຖືກເພາະພັນໃນ ສວນກ້າເບ້ຍ ແລະ ນຳໄປປູກໃນເນື້ອທີ່ທີ່ຖືກບຸກເບີກຈົນປອກໂລ້ນແລ້ວຕົ້ນໄມ້ຈະຖືກປົວລະບັດ ຮັກສາຕະຫຼອດຊ່ວງທີ່ຍັງນ້ອຍຢູ່. ມີການໃສ່ປຸ່ຍເພື່ອທົດແທນການສູນເສຍທາດອາຫານໃນ ດິນ ແລະ ປ້ອງກັນການທຳລາຍຈາກສັດຕູພືດ ແລະ ແມງໄມ້. ຫຼັງຈາກນັ້ນ ປະມານ 15-25 ປີ ທີ່ໃຫ້ ນ້ຳຢາງຕົ້ນຢາງກໍ່ຈະຖືກຕັດລົງເຮັດໃຫ້ດິນຖືກເປີດໂລ່ງເພື່ອປູກຕົ້ນຢາງໃນຮອບໃໝ່.

ເຖິງແມ່ນວ່າຈະບໍ່ມີການເກັບຂໍ້ມູນຢ່າງເປັນລະບົບກ່ຽວກັບສະພາບປ່າໄມ້ທຳມະຊາດ ທີ່ ຖືກທຳລາຍ, ເພື່ອຈັດຕັ້ງສວນຢາງພາລາແຕ່ການສຶກສາເລື່ອງການເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງໄດ້ຊີ້ໃຫ້ ເຫັນວ່າ ປ່າເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ຖືກຖາງຈົນປອກໂລ້ນເພື່ອປູກຢາງພາລາ. ບັນຫາທີ່ຕາມມາຄື ການເຊາະ ເຈື່ອນ ຂອງໜ້າດິນ. ທັງບໍລິສັດທີ່ປູກຢາງພາລາກໍ່ກ່າວວ່າໄດ້ໃຫ້ຄວາມສຳຄັນກັບບັນຫານີ້ຢ່າງ ເອົາໃຈໃສ່ ໂດຍຫຼີກລ້ຽງພື້ນທີ່ປ່າແຄມຫ້ວຍ ແລະ ບໍ່ປູກຢາງໃສ່ພື້ນທີ່ຄ້ອຍຊັນ. ແຕ່ຂໍ້ກ່າວອ້າງເຫຼົ່າ ນີ້ບໍ່ໄດ້ຮັບການຕິດຕາມກວດກາແຕ່ຢ່າງໃດ. ໃນພື້ນທີ່ຂອງປູກຢາງພາລາ ຂອງບາງບໍລິສັດພົບວ່າ ມີພື້ນທີ່ຄ້ອຍຊັນກ່ວາ 50% ໄດ້ຖືກຖາງອອກຈົນປອກໂລ້ນ. ເກີດມີບັນຫາດິນເຊາະເຈື່ອນຢ່າງຮຸນ ແຮງໃນບໍລິເວນເທິງລຳຫ້ວຍ. ສານເຄມີຈາກປຸ່ຍ ແລະ ຢາຂ້າຫຍ້າຈາກສວນຢາງພາລາ ໄດ້ໄຫຼລົງ ສູ່ລຳຫ້ວຍສາຍຕ່າງໆນັບຕັ້ງແຕ່ການສ້າງຕັ້ງສວນພາລາເປັນຕົ້ນມາ. ຊາວບ້ານພົບເຫັນວ່າປາໃນ ລຳຫ້ວຍເລີ່ມຫຼຸດໜ້ອຍລົງ, ໜອງ ແລະ ລຳຫ້ວຍ. ບາງແຫ່ງພົບປາເປັນບາດຕາມລຳ ຕົວ, ຊາວ ບ້ານບໍ່ກ້າຈະດື່ມແລະ ໃຊ້ນ້ຳໃນລຳຫ້ວຍແຫ່ງນັ້ນອີກ.

*** ການຈ້າງແຮງງານ**

ບໍລິສັດປູກຢາງພາລາໄດ້ມີ ການສ້າງວຽກໃຫ້ກັບຊາວບ້ານໃນ ທ້ອງຖິ່ນ. ໃນປີທຳອິດນັ້ນ ຕ້ອງການແຮງງານຈຳນວນຫຼາຍໃນການກະກຽມພື້ນທີ່, ຊຸດຊຸມ, ປູກ ແລະ ເສຍຫຍ້າ. ວຽກເຫຼົ່ານີ້ ຕ້ອງໃຊ້ກຳມະກອນຢ່າງໜ້ອຍ 60-70 ຄົນຕໍ່ເຮັກຕາ, ໃນແຕ່ລະມື້. ແຕ່ໃນປີທີ 2-6 ຄວາມຕ້ອງ ການແຮງງານຈະຄ່ອຍໆ ຫຼຸດລົງ ຈົນເຖິງເວລາກິດຢາງໄດ້ໃນປີທີ 7 ກໍ່ຈະມີຄວາມຕ້ອງການແຮງ

ງານຈຳນວນຫຼາຍຂຶ້ນອີກ ແຕ່ກໍ່ຍັງບໍ່ຫຼາຍເທົ່າກັບປີທຳອິດ.¹ ເຈົ້າຂອງສວນຢາງພາລາໄດ້ໂຄສະນາວ່າ, ຈະເຮັດໃຫ້ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນດີຂຶ້ນ, ແຕ່ໃນຄວາມເປັນຈິງຊ່ອງວ່າງ ຂອງຄວາມຕ້ອງການແຮງງານທີ່ຍາວນານກ່ວາ 4 ປີເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນ ຕ້ອງຕົກຢູ່ໃນພາວະທີ່ສ່ຽງຕໍ່ຄວາມທຸກ ຍາກຂາດແຄນ.

ສວນຢາງພາລາໄດ້ນຳເຂົ້າແຮງງານຈາກຕ່າງປະເທດ ເຊິ່ງສ່ວນຫລາຍເປັນວິຊາການ ທີ່ຕ້ອງໃຊ້ທັດສະໜາໃນສະຖານທີ່ກຳແນວພັນຢາງ ແລະເປັນຫົວໜ້າກຳມະກອນ. ຄົນຕ່າງປະເທດດັ່ງກ່າວມີສັດສ່ວນເກີນກ່ວາທີ່ຈຳກັດໄວ້ຕາມກົດໝາຍວ່າ ດ້ວຍການສົ່ງເສີມການລົງທຶນຕ່າງປະເທດ 2004 (10%). ໃນເລື່ອງນີ້ຈິ່ງມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ບໍລິສັດ ຄວນຈະຕ້ອງເພີ່ມການຈ້າງແຮງງານຊາວລາວໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ຄວນທີ່ຈະເຮັດການຝຶກອົບຮົມໃຫ້ກຳມະກອນລາວ ເພື່ອຈະໄດ້ສາມາດເຮັດວຽກແທນທີ່ແຮງງານຕ່າງຊາດໄດ້.

ການຈ້າງແຮງງານໃນສວນຢາງພາລາໃນພື້ນທີ່ສຶກສາແບ່ງອອກເປັນ 3 ປະເພດທີ່ ສຳຄັນ ຊຶ່ງມີລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງຈາກການຈ້າງແຮງງານຖາວອນ ແລະຊົ່ວຄາວໃນຄວາມເຂົ້າໃຈທົ່ວໄປ ເຊັ່ນ: ກຳມະກອນປະຈຳ, ກຳມະກອນລາຍວັນ ແລະ ກຳມະກອນມອບເໝົາ.

ກຳມະກອນປະຈຳ ວຽກປະຈຳໃນໂຄງການປູກຢາງພາລາແມ່ນ 6 ວັນຕໍ່ອາທິດ, 8 ຊົ່ວໂມງຕໍ່ວັນ. ຈ່າຍຄ່າແຮງງານເປັນລາຍເດືອນ. ວຽກປະຈຳປະກອບດ້ວຍ ການເຝົ້າຍາມ, ຂັບລົດດູດ, ສີດຢາຂ້າແມງໄມ້, ໃສ່ຝຸ່ນ ແລະ ກຳຈັດວັດສະພືດ(ຂ້າຫຍ້າ). ອາຍຸຂອງກຳມະກອນປະຈຳສະເລ່ຍຢູ່ລະຫວ່າງ 18-40 ປີ. ຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບການຈ້າງງານກ່ອນມັກເປັນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນ ກະທົບທີ່ຫຼາຍທີ່ສຸດຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ເມື່ອຄວາມຕ້ອງການ ແຮງງານຫຼຸດລົງຫຼັງ 1-2 ປີທຳອິດ ບໍລິສັດກໍ່ບໍ່ໄດ້ຮັບກຳມະກອນປະຈຳເພີ່ມອີກ ເຊັ່ນ: ໄດ້ແຈ້ງໃຫ້ຊາວບ້ານຮັບຮູ້ວ່າບໍລິສັດສາມາດຮັບກຳມະກອນໄດ້ພຽງ 50-60% ຂອງຜູ້ທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນເຫຼືອແລ້ວ.

ແຮງງານຖາວອນນັ້ນເປັນອົງປະກອບສ່ວນໜ້ອຍຂອງແຮງງານທັງໝົດ. ບໍລິສັດໄດ້ຈ້າງກຳມະກອນເຕັມເວລາ ໜ້ອຍກ່ວາ 5% ຂອງແຮງງານທັງໝົດ ຊຶ່ງມີຢູ່ປະມານ 1,200. ຄົນຖືກຈ້າງໃນຊ່ວງສູງສຸດຂອງປີ ກຳມະກອນຖາວອນບໍ່ໄດ້ຮັບເງິນເດືອນຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີທຸກໆເດືອນ. ກຳມະກອນໃນບໍລິສັດກ່າວ, ເປັນສຽງດຽວກັນວ່າ ຕ່າງກໍ່ບໍ່ຮູ້ລ່ວງໜ້າວ່າຈະໄດ້ເງິນຄ່າຈ້າງເທົ່າໃດ

¹ ສູນຄົ້ນຄ້ວາປ່າໄມ້ຂອງສະຖາບັນຄົ້ນຄ້ວາກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ຂອງລາວ ໄດ້ປະເມີນແຮງງານທີ່ໃຊ້ສວນຢາງພາລາໃນກະສິກຳລາຍຢ່ອຍໃນພາກເໜືອຂອງລາວວ່າໃນປີທຳອິດນັ້ນມີການໃຊ້ວັນແຮງງານ 400 ວັນ ຕໍ່ຄົນຕໍ່ເຮັກຕາຕໍ່ປີ(ຖ້າມີແຮງງານ 2 ຄົນ ໃຊ້ເວລາເຮັດວຽກ 200 ວັນຕໍ່ເຮັກຕາຕໍ່ປີ) ໂດຍວັນ ແຮງງານຈະຫຼຸດລົງເຫຼືອ 150-200 ວັນ ຕໍ່ຄົນຕໍ່ເຮັກຕາຕໍ່ປີ ໃນປີທີ່ໄດ້ກິດຢາງ.

ຈົນກ່ວາຈະໄດ້ຮັບເງິນຄ່າຈ້າງປະຈຳເດືອນ. ການຫຼຸດລົງຂອງເງິນຄ່າຈ້າງໄດ້ສ້າງບັນຫາທີ່ຮຸນແຮງ ຕໍ່ຄົວເຮືອນຫຼາຍ. ຄ່າຈ້າງທີ່ຊາວບ້ານໄດ້ ຮັບຈາກບໍລິສັດນັ້ນ ໄດ້ຫຼຸດລົງມາໂດຍຕະຫຼອດໃນແຕ່ ລະປີ. ໃນ ປີທຳອິດນັ້ນຄ່າແຮງຢູ່ລະຫວ່າງ 600,000 - 800,000 ກີບ ແລະ 1,000,000 ກີບໃນ ບາງເດືອນ, ແຕ່ຫຼັງຈາກນັ້ນເງິນເດືອນກໍ່ຫຼຸດລົງເຫຼືອ 200,000 - 500,000 ກີບ. ເງິນ 200,000 ກີບຕໍ່ເດືອນນັ້ນຊື້ເຂົ້າສານໄດ້ພຽງໜຶ່ງເປົາເທົ່ານັ້ນ ເຮັດໃຫ້ແຮງງານຮັບຈ້າງທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນແລ້ວ ຕ້ອງ ປະສົບຄວາມທຸກຍາກຂາດແຄນຢ່າງໜັກ.

ກຳມະກອນລາຍວັນ: ຂໍ້ມູນຈາກການສຳຫຼວດໃນປີ 2007 ພົບວ່າ ແຮງງານລາຍວັນນັ້ນ ມີວຽກເຮັດສະເລ່ຍໜ້ອຍກ່ວາ 1 ໃນ 4 ຂອງເວລາເຮັດວຽກໝົດປີ. ກຳມະກອນໄດ້ຄ່າຈ້າງປະ ມານ 20,000 ກີບຕໍ່ຄົນຕໍ່ວັນ.

ກຳມະກອນມອບເໝົາ

ການຈ້າງງານໃນລະບົບມອບເໝົານີ້ ຈະຈ້າງງານເປັນແຕ່ລະຄົວ ເຮືອນ ຫຼື ແຕ່ລະກຸ່ມ. ເຮັດວຽກລັກສະນະເປັນໜ້າວຽກເຊັ່ນ: ການກຳຈັດວັດສະພິດ(ເສຍຫຍ້າ) ຕໍ່ໜຶ່ງເຮັກຕາ ບໍ່ຈຳ ກັດ ໄລຍະເວລາ ຫາກມີແຮງງານຫຼາຍຄົນວຽກກໍ່ອາດຈະແລ້ວໄວ. ແຕ່ເມື່ອແບ່ງຄ່າແຮງແລ້ວຄ່າແຮງ ຕໍ່ຄົນກໍ່ຈະຕໍ່າ. ກໍລະນີແຮງງານໃນຄົວເຮືອນດຽວກັນຈະນຳຄ່າຈ້າງທີ່ ໄດ້ທັງໝົດມາໃຊ້ຈ່າຍພາຍ ໃນຄອບຄົວ.

ນອກຈາກນັ້ນ ບໍລິສັດຍັງມີນະໂຍບາຍໃນການມອບສວນຢ່າງພາລາ ໃຫ້ກັບຄົວເຮືອນ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຮຸນແຮງ ຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນ. ເພື່ອບົວລະບັດຮັກສາໃນຮູບແບບ 1+4. ປະຊາຊົນເປັນພຽງຜູ້ອອກແຮງງານໃນສວນຂອງບໍລິສັດ. ໃນລະບົບນີ້ຄົວເຮືອນອາດຂໍອະນຸຍາດ ປູກພືດສັບຫວ່າງແຖວຢ່າງພາລາໄດ້ສະເພາະໃນຊ່ວງ 3 ປີທຳອິດ. ເມື່ອຕົ້ນຢ່າງສາມາດກົດ ນ້ຳ ຢ່າງໄດ້ຄົວເຮືອນ ຈະໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ກົດຢ່າງພາຍໃຕ້ລະບົບການແບ່ງປັນຜົນກຳໄລ, ໂດຍຄົວ ເຮືອນເຫຼົ່ານີ້ຕ້ອງບົວລະບັດຮັກສາຕົ້ນຢ່າງໃນສ່ວນທີ່ບໍລິສັດມອບໃຫ້ ແລະໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງງານ ຕໍ່ ເຮັກຕາຄືກັນກັບລະບົບມອບເໝົາ. ການແບ່ງປັນຜົນກຳໄລ ຈາກນ້ຳຢ່າງລະຫວ່າງຊາວບ້ານ ແລະ ບໍລິສັດຍັງບໍ່ມີການຕົກລົງ ຫຼື ເຮັດສັນຍາເປັນລາຍລັກອັກ ສອນຢ່າງຊັດເຈນເທື່ອ.

ຄົວເຮືອນຂອງ 2 ບ້ານໃນພື້ນທີ່ການສຶກສາທີ່ໄດ້ຮັບມອບໃຫ້ບົວລະບັດສວນຢ່າງຄື: ບ້ານ ໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່ມີຈຳນວນວັນເຮັດວຽກ 33 ວັນຕໍ່ປີຕໍ່ຄົວເຮືອນ. ລາຍຮັບສະເລ່ຍ 690,000 ກີບຕໍ່ຄົວເຮືອນຕໍ່ປີ. ໃນບ້ານວັງຄະນານຄືພຽງ 15 ວັນຕໍ່ປີຕໍ່ຄົວເຮືອນ, ລາຍຮັບ ລວມສະເລ່ຍ 410,000 ກີບຕໍ່ຄົວເຮືອນຕໍ່ປີ. ລາຍໄດ້ທັງໝົດຖືກນຳມາໃຊ້ຈ່າຍພາຍໃນຄົວ ເຮືອນ. ຊາວບ້ານ ເຫັນວ່າລາຍໄດ້ໜ້ອຍ ແລະ ບໍ່ມີວຽກພຽງພໍເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາຄວາມທຸກຍາກ ຫຼາຍຂຶ້ນ. ການ

ຂາດແຄນທີ່ດິນທຳກິນກາຍເປັນບັນຫາໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນທັດສະນະຂອງຊາວບ້ານ ເພາະໂຄງການ ປູກຢາງພາລາບໍ່ສາມາດຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງຊາວບ້ານໄດ້ ເຖິງ ແມ່ນວ່າຈະມີ ການຈ້າງງານເພີ່ມຂຶ້ນກ່ວາທີ່ເປັນຢູ່ກໍຕາມ.

ຖ້າສົມທຽບນະໂຍບາຍໃນຫວຽດນາມນັ້ນ ມີການກຳນົດຄ່າແຮງງານຂຶ້ນຕໍ່ສຸດຕາມເຂດ ແຕ່ໃນລາວນັ້ນບໍ່ມີ ຊຶ່ງໝາຍ ຄວາມວ່າບໍລິສັດສາມາດຕັ້ງອັດຕາຄ່າແຮງງານຕໍ່ເດືອນເອົາເອງໄດ້. ໃນຫວຽດນາມ, ກົດໝາຍກຳນົດວ່າຄ່າແຮງທັງໝົດຂອງບໍລິສັດຕ້ອງມີສັດສ່ວນ 40% ຂອງກຳໄລ ສຸດທິ. ຈາກ ລາຍງານສຶກສາຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການລົງທຶນຂອງບໍລິສັດຢູ່ລາວ ໄດ້ປະເມີນຕົ້ນ ທຶນຄ່າ ແຮງງານຂອງໂຄງການໄວ້ປະມານແຕ່ 1% ຂອງກຳໄລ. ນອກຈາກນັ້ນກຳມະກອນທີ່ເຮັດ ວຽກ ຢູ່ໃນໂຄງການ ເຖິງວ່າຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກປະຈຳຈະມີຄວາມໝັ້ນຄົງໃນເລື່ອງວຽກຫຼາຍກ່ວາ ແຮງ ງານປະເພດອື່ນໆ ແຕ່ບໍລິສັດຍັງບໍ່ເຮັດສັນຍາການຈ້າງງານຢ່າງເປັນລາຍລັກອັກສອນກັບກຳມະ ກອນເຫຼົ່ານັ້ນ.

*** ຍຸດທະສາດການປັບຕົວ**

ປະຊາຊົນໃນພື້ນທີ່ສຶກສາທັງ 6 ບ້ານ ຕ້ອງປ່ຽນແປງຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດ ຢ່າງກະ ທັນຫັນ ຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນທຳກິນໃຫ້ກັບສວນຢາງພາລາ. ຈາກການເປັນຊາວໄຮ່ຊາວນາ ໄປເປັນແຮງ ງານຮັບຈ້າງນັ້ນ ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວບໍ່ສາມາດປັບຕົວໃນການດຳລົງຊີວິດໄດ້ ເພາະນອກ ຈາກ ຊີວິດຄວາມເປັນຢູ່ທີ່ບໍ່ຄຸ້ນເຄີຍແລ້ວ ຄອບຄົວຍັງຕ້ອງປະສົບກັບຄວາມທຸກຍາກຂາດແຄນ ຫຼາຍ ກ່ວາເກົ່າຈາກພາວະຂາດແຄນເຂົ້າ ແລະ ຄ່າຈ້າງແຮງງານທີ່ບໍ່ພຽງພໍໃນການດຳລົງຊີວິດ. ມີ ປະຊາຊົນຈຳນວນໜ້ອຍໜຶ່ງທີ່ພໍຈະປັບຕົວໄດ້ຢູ່ ເນື່ອງຈາກ ປະຊາຊົນກຸ່ມເລົ່ານີ້ເປັນຄອບຄົວທີ່ ມີແຮງງານຫຼາຍຄົນ ເຮັດໃຫ້ມີລາຍຮັບຈາກການຮັບຈ້າງແຮງງານພຽງພໍກັບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ຫຼື ຍັງມີ ເນື້ອທີ່ດິນກະສິກຳເຫຼືອຢູ່.

ປະຊາຊົນທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນທຳກິນ ປັບຕົວດ້ວຍການເຂົ້າເຮັດວຽກເປັນແຮງງານຮັບຈ້າງ, ຊຶ່ງມີ ທັງການເຮັດວຽກຮັບຈ້າງໃນສວນຢາງພາລາພຽງຢ່າງດຽວ ຫຼື ຮັບຈ້າງແຮງງານອື່ນໆໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະສ່ວນໜຶ່ງກໍປູກເຂົ້າ ຫຼື ພືດອື່ນໆສັບຫວ່າງແຖວຢາງພາລາ. ແຕ່ປະຊາຊົນອີກສ່ວນໜຶ່ງເລືອກ ທີ່ຈະບໍ່ເຂົ້າໄປເຮັດວຽກນຳສວນຢາງພາລາ. ໂດຍຊາວບ້ານໄດ້ຂໍບໍລິສັດເຂົ້າໄປປູກເຂົ້າ ຫຼື ພືດ ອື່ນໆ ສັບຫວ່າງສວນຢາງ ຫຼື ພະຍາຍາມຫາທີ່ດິນແຫ່ງໃໝ່ເພື່ອປູກເຂົ້າ ແລະ ສ່ວນໜຶ່ງກໍໄປຮັບ ຈ້າງແຮງງານອື່ນໆ. ບາງບ້ານກໍປ່ຽນອາຊີບໄປເຮັດອາຊີບອື່ນໆເຊັ່ນ: ບ້ານ ຫຼັກ 19 ຫັນໄປຕີພ້າ ເປັນອາຊີບຫຼັກແທນ.

ສຳລັບປະຊາຊົນກຸ່ມທີ່ຍັງມີທີ່ດິນເຫຼືອຢູ່, ກຸ່ມທີ່ເຫຼືອທີ່ດິນຢູ່ໜ້ອຍຈະເຂົ້າເຮັດວຽກຮັບຈ້າງ ແຮງງານກັບສວນຢາງພາລາຄຽງຄູ່ກັບການເຮັດໄຮ່. ສຳລັບກຸ່ມທີ່ຍັງເຫຼືອທີ່ດິນສ່ວນໃຫຍ່ຍັງຄົງ ເຮດສວນ, ເຮັດນາເປັນອາຊີບຫຼັກຄືເກົ່າ. ເມື່ອວ່າງວຽກຈາກສວນ ແລະ ນາ, ຈິ່ງໄປຮັບຈ້າງແຮງ ງານກັບສວນຢາງພາລາ.

ການປັບຕົວໄດ້ຫຼາຍ ຫຼື ໜ້ອຍ ຂອງປະຊາຊົນນັ້ນ ຂຶ້ນຢູ່ກັບເງື່ອນໄຂໃນເລື່ອງທີ່ດິນ ແລະ ແຮງງານ. ບ່ອນໃດມີທີ່ດິນເຫຼືອຢູ່ພຽງພໍຈະຊ່ວຍໃຫ້ປະຊາຊົນ, ສາມາດປັບຕົວໃນການດຳລົງຊີວິດ ໄດ້ຫຼາຍກ່ວາປະຊາຊົນ ທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນໄປທັງໝົດ. ດັ່ງຈະເຫັນໄດ້ຈາກການທີ່ປະຊາຊົນໃນບ້ານ ກໍລະນີສຶກສາທີ່ເມືອງບາຈຽງ ມີເນື້ອທີ່ດິນນາລວມກັນພຽງ 4% ນ້ອຍກ່ວາບ້ານກໍລະນີສຶກສາທີ່ ເມືອງເລົ່າງາມ. ຊຶ່ງມີເນື້ອທີ່ດິນນາລວມກັນ 29% ໃນເມື່ອຕ້ອງສູນເສຍທີ່ດິນໄປທັງໝົດ ຈິ່ງກະ ທົບ ຕໍ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ຫຼາຍກ່ວາ.

ປະຊາຊົນທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນພະຍາຍາມຫາທີ່ດິນຕອນໃໝ່ເພື່ອປູກເຂົ້າ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເຂົ້າໄປ ປູກພືດສັບຫວ່າງສວນຢາງພາລາເຊິ່ງມີໂອກາດປູກໃນໄລຍະສັ້ນເທົ່ານັ້ນ. ປະຈຸບັນຮົ່ມເງົາຂອງຕົ້ນຢາງໄດ້ປົກຄຸມພື້ນທີ່ສວນຢາງແລ້ວ ສະນັ້ນຊາວບ້ານຈິ່ງຕ້ອງຊອກບຸກເບີກເນື້ອທີ່ ຫຼື ເຂົ້າດິນຂອງຍາດຕິພັນອື່ນໃນບ້ານໃກ້ຄຽງ, ຊຶ່ງ ເຫັນຫຼາຍທີ່ບ້ານວັງຄະນານ ຫຼື ບາງລາຍກໍ່ໄປບຸກເບີກນາຕອນໃໝ່. ແຕ່ໃນບ້ານສຶກສາທີ່ເມືອງບາ ຈຽງນັ້ນ ປະຊາຊົນບໍ່ສາມາດຫາທີ່ດິນຕອນໃໝ່ໄດ້ ເພາະທີ່ດິນຂອງທຸກບ້ານຕ່າງກໍ່ຖືກສຳປະທານ ທີ່ດິນໄປໝົດແລ້ວ, ຄົນເຫຼົ່ານີ້ຈຳເປັນຕ້ອງເຂົ້າເຮັດວຽກຮັບຈ້າງແຮງງານກັບສວນຢາງພາລາແຕ່ ພຽງຢ່າງດຽວ.

ພາກທີ IV: ບົດວິເຄາະ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະ

ພາຍໃຕ້ນະໂຍບາຍຂອງລັດທີ່ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ບໍລິສັດເອກະຊົນເຂົ້າມາລົງທຶນ ໂດຍການ ໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ເພື່ອປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳເປັນສິນຄ້າໂດຍສະເພາະແມ່ນການ ປູກຢາງພາລາເຊິ່ງໄດ້ດຳເນີນໄປຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນທຸກພາກຂອງລາວ. ປະຈຸບັນການປູກຢາງ ພາລາໄດ້ກວມເອົາ 77%, ໃນພື້ນທີ່ ທີ່ໄດ້ສຳປະທານ ໂດຍພື້ນທີ່ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຢູ່ພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້ຂອງລາວ. ລັດຖະບານລາວມີແຜນຈະເພີ່ມພື້ນທີ່ໃນການປູກຢາງພາລາເຊິ່ງນີ້ ແມ່ນ ໂຍ ບາຍຫນຶ່ງ ໃນການເພີ່ມເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ໃຫ້ໄດ້ 500,000 ເຮັກຕາ ພາຍໃນປີ 2010.

ນັບຕັ້ງແຕ່ປີ 2000 ເປັນຕົ້ນມາການຂະຫຍາຍຕົວຂອງອຸດສາຫະກຳສວນຢາງພາລາກໍ່ໃຫ້ ເກີດບັນຫາຢ່າງຫຼວງຫຼາຍເຊັ່ນວ່າ ເກີດມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນເລື່ອງທີ່ດິນລະຫວ່າງບໍລິສັດ ແລະ ຊາວກະ ສິກອນໃນເຂດພື້ນທີ່ສຳປະທານ. ການມອບດິນມອບປ່າພາຍໃຕ້ນະໂຍບາຍຂອງລັດ ເພື່ອໃຫ້ປະ

ຊາຊົນມີແຫຼ່ງທຳມາຫາກິນ ແຕ່ເມື່ອມີບໍລິສັດເຂົ້າມາສຳປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາ, ໄດ້ເຮັດໃຫ້ເກີດການສູນເສຍແຫຼ່ງທຳມາຫາກິນຕາມທຳມະຊາດ, ເສຍທີ່ດິນເຮັດກະສິກຳໂດຍແລກປ່ຽນກັບຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ໜ້ອຍ ແລະ ບໍ່ພຽງພໍກັບການຄອງຊີບ. ຍ້ອນບັນຫາດັ່ງກ່າວ, ລັດຖະບານລາວຈຶ່ງໄດ້ມີມະຕິຕົກລົງໃຫ້ຢຸດການເຂົ້າ ແລະ ສຳປະທານທີ່ດິນຊົ່ວຄາວ. ກອງປະຊຸມທີ່ດິນທົ່ວປະເທດ ເມື່ອວັນທີ 7-8/05/2007 ກໍ່ໄດ້ມີການສຶກສາຂໍ້ມູນ ແລະ ຕິດຕາມການປະເມີນຜົນທີ່ສາເຫດ ແລະ ບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະຜ່ານມາເພື່ອທີ່ຈະໄດ້ນຳມາປັບປຸງນະໂຍບາຍໃຫ້ເໝາະສົມໃນອານາຄົດ.

ຂໍ້ມູນທີ່ຄົ້ນພົບຈາກໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາ, ປະເມີນຜົນເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຈາກໂຄງການປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳເປັນສິນຄ້າ ຢູ່ ສປປ ລາວ ແມ່ນການຮ່ວມມື ລະຫວ່າງສູນຄົ້ນຄ້ວາຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະ ຍາກອນທຳມະຊາດ, ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ, ສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະ ມົນຕີ, ສປປ ລາວ, ມູນລະນິທິພື້ນຜູ້ຊີວິດ ແລະ ທຳມະຊາດ, ປະເທດໄທ ແລະ ຄະນະສັງຄົມສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລ ຊຽງໃໝ່, ປະເທດໄທ. ຜົນຂອງການສຶກສາໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງຜົນກະທົບທີ່ເກີດຈາກການໃຫ້ສຳປະ ທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາໃນຫຼາຍລະດັບດ້ວຍກັນ. ໃນດ້ານຫຼັກ ການແລ້ວເຫັນວ່າ ນະໂຍບາຍການສົ່ງເສີມການປູກຢາງພາລາເປັນສິນຄ້ານັ້ນເປັນແນວທາງທີ່ສອດຄ່ອງກັບນະໂຍບາຍຂອງລັດ ໃນການພັດທະນາທີ່ດິນໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດເພື່ອຕອບສະໜອງຕໍ່ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດຂອງຊາດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ການພັດທະນາຊຸມນະບົດເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມທຸກຍາກໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນ.

ຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ ຄວາມພະຍາຍາດັ່ງກ່າວຍັງບໍ່ທັນສາມາດບັນລຸເປົ້າໝາຍດ້ານການພັດທະນາທີ່ໄດ້ວາງໄວ້ເທົ່າທີ່ຄວນ. ໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາໄດ້ຄັດເລືອກເອົາໝູ່ບ້ານທີ່ຢູ່ພາຍໃຕ້ໂຄງ ການສຳປະທານຈຳນວນ 6 ບ້ານຄື: ບ້ານອຸດົມສຸກ, ບ້ານໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່ ແລະ ບ້ານຫຼັກ 19, ເມືອງບາຈຽງ, ແຂວງຈຳປາສັກ; ບ້ານວັງຄະນານ, ບ້ານໜອງລາວເທິງ ແລະ ບ້ານໜອງແກ, ເມືອງເລົ່າງາມ, ແຂວງສາລະວັນ ເພື່ອວິເຄາະປຽບທຽບດ້ານເສດຖະກິດລະຫວ່າງ ຜົນໄດ້ຮັບທີ່ໄດ້ຈາກການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ ເພື່ອປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳເປັນສິນ ຄ້າຢູ່ໃນບໍລິເວນດິນພູໄຟເກົ່າທີ່ເປັນດິນກະສິກຳທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ແລະ ຫາຍາກ ກັບຜົນກະທົບໃນດ້ານຕ່າງໆ. ໂຄງການໄດ້ສຶກສາຢ່າງລະອຽດເຖິງຂະບວນການປ່ຽນແປງທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນໝູ່ບ້ານ ນັບຕັ້ງແຕ່ການເຂົ້າມາຂອງບໍລິສັດເພື່ອສຳປະທານເຊັ່ນ: ການລວບລວມທີ່ດິນ, ການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍ ຕະຫລອດຮອດຂະບວນການເຂົ້າເປັນແຮງງານຂອງຊາວບ້ານໃນສວນຢາງພາລາ. ພ້ອມນີ້ໂຄງການວິໄຈໄດ້ຕັ້ງຂໍ້ສົມມຸດໄວ້ 3 ຢ່າງຄື:

1. ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ ໃຫ້ແກ່ບໍລິສັດເອກະຊົນ, ໃນການປູກໄມ້ເພື່ອການຄ້ານັ້ນ ຈະຍັງເປັນການສ້າງຜົນປະໂຫຍດທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມສູງສຸດໃຫ້ແກ່

ປະເທດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນໄດ້ ກໍ່ຕໍ່ເມື່ອມີຂະບວນການທີ່ຫັດກຸມ, ໂປ່ງໃສ, ຈະແຈ້ງ, ເປັນໄປຕາມຂັ້ນຕອນ, ສາມາດກວດກາໄດ້ ແລະ ດຳເນີນການໄປບົນພື້ນຖານຂໍ້ມູນຈາກພື້ນທີ່ທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ຮອບດ້ານ ພາຍໃຕ້ການທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຂອງທຸກພາກສ່ວນທັງສູນກາງ, ທ້ອງຖິ່ນ, ບໍລິສັດເອກະຊົນ ແລະ ປະຊາຊົນໃນພື້ນທີ່.

2. ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການສົ່ງເສີມອຸດສາຫະກຳຢ່າງພາລາໃນປະເທດລາວເກີດປະໂຫຍດສູງສຸດ ຕໍ່ປະຊາຊົນ ແລະ ປະເທດຊາດ, ປະຊາຊົນຕ້ອງມີສ່ວນຮ່ວມໃນການພັດທະນາດັ່ງກ່າວ ແລະ ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ກິດຈະກຳດັ່ງກ່າວຢ່າງເຕັມເມັດເຕັມໜ່ວຍ.

3. ການສະໜັບສະໜູນໃຫ້ປະຊາຊົນຫັນປ່ຽນຈາກການເຮັດການຜະລິດແບບເກົ່າມາເປັນແຮງງານໃນນິຄົມສວນຢ່າງພາລານັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດກັບປະຊາຊົນໄດ້ ກໍ່ຕໍ່ເມື່ອການປ່ຽນແປງດັ່ງກ່າວເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນມີເສດຖະກິດດີຂຶ້ນກ່ວາເກົ່າ ແລະ ບໍ່ເຮັດໃຫ້ສະພາບທາງນິເວດວິທະຍາ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງຊຸມຊົນເຊື່ອມໂຊມ.

ໃນການພິສູດຕາມຂໍ້ສົມມຸດຕັ້ງກ່າວ, ໃນເບື້ອງຕົ້ນໂຄງການໄດ້ເນັ້ນໜັກການວິເຄາະ ແລະ ປະເມີນໃນ 3 ດ້ານທີ່ສຳຄັນຄືລັກສະນະການຂະຫຍາຍຕົວຂອງອຸດສາຫະກຳຢ່າງພາລາໃນລາວກໍ່ຄືຂະບວນການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນໃນໂຄງການຢ່າງພາລາ ແລະ ການປ່ຽນແປງທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນເຂດພື້ນທີ່ມີເປົ້າໝາຍຂອງສວນຢ່າງພາລາ ເຊິ່ງໄດ້ຄົ້ນພົບຂໍ້ມູນທີ່ສຳຄັນເຊັ່ນ:

1. ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງອຸດສາຫະກຳຢ່າງພາລາໃນລາວມີຫຼາຍລັກສະນະ, ແຕ່ຮູບແບບທີ່ມີຫລາຍທີ່ສຸດ, ພັດເປັນສາເຫດສຳຄັນໃນການສ້າງຂັ້ນຕໍ່ແຍ່ງຫລາຍທີ່ສຸດ

ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຢ່າງພາລາໃນລາວນັບຕັ້ງແຕ່ປີ 1990 ເປັນຕົ້ນມາເຫັນ ໄດ້ມີ 4 ລັກ ສະນະຄື:

- 1.1 ສວນຂະໜາດໃຫຍ່ແມ່ນໄດ້ໃຫ້ຊາວຕ່າງຊາດເຂົ້າມາລົງທຶນເຮັດສຳປະທານ.
- 1.2 ສວນຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ຂະໜາດກາງແມ່ນພາຍໃຕ້ລະບົບເຮັດການຜະລິດແບບມີສັນຍາຜູກພັນ.
- 1.3 ສວນຂະໜາດກາງ ແລະ ຂະໜາດນ້ອຍແມ່ນຊາວບ້ານເປັນຜູ້ດຳເນີນການປະຕິບັດ.
- 1.4 ສວນກະເສດຂະໜາດນ້ອຍແມ່ນເປັນຂອງຄອບຄົວຂອງປະຊາຊົນ.

ແຕ່ການດຳເນີນທຸລະກິດຢ່າງພາລາຂະໜາດໃຫຍ່, ໂດຍມີທຶນຕ່າງຊາດໄດ້ກວມເຖິງ 77 % ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດມີຜົນກະທົບຫຼາຍຢ່າງ ໂດຍສະເພາະ ບັນຫາຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນທີ່ດິນທຳມາ ຫາກິນຂອງປະຊາຊົນ ທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດການສູນເສຍທີ່ດິນຂອງຊາວບ້ານຢ່າງກ້ວາງຂວາງ ແລະ ເກີດມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນກໍລະນີໃນພື້ນທີ່ທີ່ໄດ້ໄປສຶກສາປະຊາຊົນສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນບໍ່ມີດິນເຮັດການຜະລິດກະສິກຳຍ້ອນໄດ້ເສຍທີ່ດິນທີ່ເຄີຍເຮັດການປູກຝັງ ແລະ ລ້ຽງສັດ ເກືອບໝົດໃຫ້ກັບບໍລິສັດ ປູກຢາງພາລາ. ການເຂົ້າ ແລະ ສຳ ປະທານ ທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ ເພື່ອປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳເປັນສິນຄ້າ, ແມ່ນສ້າງຜົນກະທົບ ກະທົບຫຼາຍທີ່ສຸດ ແລະ ມີສາເຫດທີ່ສຳຄັນຫຼາຍຢ່າງດັ່ງນີ້:

ກ. ການເສຍສິດໃນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງປະຊາຊົນ²

ຮູບແບບການເຮັດສວນຢ່າງພາລາໃນລັກສະນະທີ 2 - 4 ນັ້ນ ສິດທິຂອງການນຳໃຊ້ທີ່ດິນແມ່ນເປັນຂອງເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ, ແຕ່ຮູບແບບສວນຢ່າງພາລາໃນລັກສະນະທີ 1 ອຳນາດໃນການຕັດສິນໃຈ ໃນການລົງທຶນການຜະລິດແມ່ນບໍລິສັດເປັນຜູ້ທີ່ມີສິດ, ການເສຍສິດທິໃນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງປະຊາຊົນ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນບໍ່ສາມາດທີ່ຈະດຳລົງຊີວິດໃນຖານະຊາວ ກະສິກອນໄດ້ອີກຕໍ່ໄປ ເຊິ່ງກົງກັນຂ້າມກັບປະຊາຊົນໃນເຂດພື້ນທີ່ສວນກະເສດຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ກາງພາຍ ໃຕ້ລະບົບການຜະລິດແບບມີສັນຍາຜູກມັດ (ໃນຮູບແບບ 2+3) ແລະ ການລົງທຶນການ ປູກຢ່າງພາລາຂະໜາດກາງ ແລະ ນ້ອຍ ໃນພາກເໜືອຂອງລາວນັ້ນ ເຈົ້າຂອງ ທີ່ດິນຍັງມີສິດນຳໃຊ້ຢູ່ ແລະ ສາມາດພັດທະນາລະບົບການຜະລິດ ເພື່ອລ້ຽງຊີບ ຫລື ເພື່ອການ ຄ້າໄດ້ຢ່າງສະບາຍ. ສິດທິການນຳໃຊ້ດິນຂອງການເຮັດການຜະລິດສາມາດເປັນທັງແຮງຈູງໃຈ ໃນການລົງທຶນໃສ່ການຜະລິດ ແລະ ເປັນຫຼັກພື້ນໃນການດຳລົງຊີວິດທີ່ສຳຄັນ ຂອງຊາວກະສິກອນ. ການສູນເສຍສິດໃນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ. ຈຶ່ງກາຍເປັນຈຸດສຳຄັນໜຶ່ງ ທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ລະຫວ່າງ ປະຊາຊົນ ແລະ ບໍລິສັດເອກະຊົນປູກຢ່າງພາລາໃນບາງພື້ນທີ່.

ຂ. ຂະໜາດຂອງການສຳປະທານ

ການສຳປະທານເກືອບທັງໝົດມີຂະໜາດໃຫຍ່ປະມານ 10,000 ເຮັກຕາ. ທີ່ດິນໃນ ສປປລາວ. ພື້ນທີ່ສຳລັບການຜະລິດກະສິກຳສ່ວນຫລາຍຈະບໍ່ແມ່ນພື້ນທີ່ກ້ວາງຂວາງ ແລະ ສ່ວນຫລາຍຈະບໍ່ເປົາຫວ່າງ ຍົກເວັ້ນໃນພື້ນທີ່ເຄີຍມີສິ່ງຄາມເພາະດິນແຖວນັ້ນຍັງມີລະເບີດ ຕົກຄ້າງຢູ່ເຊັ່ນ: ຢູ່ເມືອງຕາໂອ້ຍ ແລະ ເມືອງສະມ້ວຍທີ່ເປັນເຂດແດນລະຫວ່າງລາວ-ຫວຽດນາມ ທີ່ມີປະຊາກອນໜ້ອຍ. ແຕ່ບໍລິສັດຜູ້ລົງທຶນກໍ່ບໍ່ສົນ ໃຈໃນພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວເນື່ອງຈາກວ່າໄລຍະທາງໄກຈາກຕະຫຼາດຫຼາຍ ແລະ ມີອັນຕະລາຍ ຈາກລະເບີດທີ່ຍັງມີຢູ່ຈາກໃນຊ່ວງສົງຄາມ.

² ໃນທີ່ນີ້ໝາຍເຖິງການສູນເສຍສິດການເຂົ້າໄປໃຊ້ປະໂຫຍດ ຫຼື ກ່ຽວກັບຜົນຜະລິດໃນທີ່ດິນ(usufruct right) ຊຶ່ງປະຊາຊົນໄດ້ມອບສິດຕາມການມອບດິນ-ມອບປ່າ 80 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງເນື້ອທີ່ດິນກະສິກຳຂອງຄົວເຮືອນທີ່ຖືກສົ່ງມອບໃຫ້ກັບບໍລິສັດສຳປະທານທີ່ດິນ ໄດ້ຮັບໃບຮັບຮອງສິດການໃຊ້ທີ່ດິນແບບຊົ່ວຄາວ (ໃບຢັ້ງຢືນທີ່ດິນ)

2. ຂະບວນການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາຈາກລັດ ຍັງມີຄວາມຊັບຊ້ອນຢູ່, ຂາດມາດຕະຖານໃນການຮວມມືກັນ ແລະ ຂາດລະບົບການກວດສອບຄວບຄຸມໃນການດໍາເນີນການ ຂອງບໍລິສັດສໍາປະທານທີ່ເໝາະສົມ.

ເຖິງວ່າມີການອານຸມັດໃຫ້ບໍລິສັດເອກະຊົນເຂົ້າມາລົງທຶນ ຈະເປັນຍຸດທະສາດທີ່ສໍາຄັນໃນເບື້ອງຕົ້ນຂອງເສດຖະກິດ ຂອງປະເທດເພື່ອສ້າງແຫຼ່ງໃນການລົງທຶນຈາກຕ່າງປະເທດ. ໃຫ້ເຂົ້າມາສໍາ ປະທານທີ່ດິນ, ຜ່ານມາການ ດໍາເນີນງານດັ່ງກ່າວໄດ້ມີບັນຫາຢູ່ 6 ປະເພດເຊັ່ນ:

2.1 ການຕົກລົງ ແລະ ລົງນາມໃນການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນເກີດຂຶ້ນ ໂດຍບໍ່ມີການສໍາຫຼວດຈັດສັນທີ່ດິນກ່ອນ ແລະ ການເຮັດບົດວິພາກທາງເສດຖະກິດ (feasibility study) ມັກເກີດຂຶ້ນພາຍຫຼັງ

ຂໍ້ສໍາຄັນຂອງການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນນັ້ນຕ້ອງຮູ້ໄດ້ວ່າມີດິນຈໍານວນຫລາຍປານໃດ ທີ່ສາມາດໃຫ້ສໍາປະທານໄດ້. ຄະນະກຳມະການລົງທຶນ, ບໍລິສັດຜູ້ຂໍສໍາປະທານ ຕະຫຼອດຮອດກະຊວງ ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການລົງນາມຕໍ່ການອານຸມັດໃຫ້ສໍາປະທານ ກໍ່ບໍ່ມີຂໍ້ມູນ ທີ່ກ່ຽວກັບຊັບພະຍາກອນທີ່ດິນ, ທີ່ສາມາດໃຫ້ເຂົາໄດ້ກ່ອນທີ່ຈະລົງນາມໃນໃບສັນຍາ. ການລົງນາມໃນສັນຍາ ແມ່ນປາສະຈາກຂໍ້ມູນຮັບຮອງດັ່ງກ່າວ, ເຮັດໃຫ້ເປັນຂໍ້ຜູກມັດທີ່ເຮັດໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ຈໍາເປັນຕ້ອງໄດ້ຈັດຫາທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດຕາມສັນຍາ. ໃນເມື່ອບໍ່ມີດິນເປົ່າວ່າງພຽງພໍຕາມສັນຍາຈຶ່ງຕ້ອງໄດ້ເອົາດິນຂອງປະຊາຊົນມອບໃຫ້ບໍລິສັດ ດັ່ງກໍລະນີທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນ ເມືອງບາຈຽງ, ແຂວງຈໍາປາສັກທີ່ເຮັດໃຫ້ຊາວບ້ານສູນເສຍທີ່ດິນທໍາມາຫາກິນຈໍານວນຫຼາຍ.

ໃນຂະບວນການຕົກລົງອານຸມັດໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນຂອງຫຼາຍບໍລິສັດຕ່າງປະເທດໃນພື້ນທີ່ທີ່ມີການ ສຶກສາເຫັນໄດ້ວ່າເກີດຂຶ້ນກ່ອນ ການສຶກສາບົດວິພາກທາງເສດຖະກິດສໍາເລັດ. ສະແດງວ່າໃນການຕົກລົງ ແລະ ລົງນາມໃຫ້ການສໍາປະທານທີ່ດິນນັ້ນ ເກີດຂຶ້ນໂດຍທີ່ຍັງບໍ່ມີການໃຊ້ບົດວິພາກທາງເສດຖະກິດປະກອບໃນການ ພິຈາລະນາການລົງທຶນ.

2.2 ການອານຸມັດໃຫ້ມີການສໍາປະທານທີ່ດິນບໍ່ມີການພິຈາລະນາເຖິງຄວາມເໝາະສົມດ້ານ ກາຍະພາບຂອງພື້ນທີ່ທີ່ພຶດທິປູກ.

ເຖິງວ່າຈະມີການຈັດແບ່ງເຂດພື້ນທີ່ທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ບໍ່ເໝາະສົມຕໍ່ການປູກຢາງພາລາແລ້ວທົ່ວປະເທດ, ແຕ່ຂໍ້ມູນຈາກການແບ່ງເຂດພື້ນທີ່ (zoning) ທີ່ມີຢູ່ບໍ່ໄດ້ຖືກນໍາມາໃຊ້ພິຈາລະນາໃນການອານຸມັດໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາ. ຜົນກໍ່ຄືພື້ນທີ່ ຈໍານວນຫຼາຍທີ່ມີທ່າແຮງໃນການປູກພຶດຊະນິດອື່ນ, ແຕ່ຖືກນໍາໄປເຮັດເປັນສວນຢາງພາລາຢ່າງກ້ວາງຂວາງ ໂດຍສະ

ເພາະໃນພາກໃຕ້ຂອງລາວ ເປັນຕົ້ນ ພື້ນທີ່ດິນບໍລິເວນແຂວງຈໍາປາສັກ ຊຶ່ງມີຄວາມເໝາະສົມສູງ ໃນການປູກກາເຟ. ແຕ່ປະຈຸບັນ ທີ່ດິນຈໍານວນບໍລິເວນກ້ວາງທີ່ເປັນດິນກະສິກໍາ ທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ລວມ ທັງສວນກາເຟທີ່ມີຢູ່ໄດ້ກາຍເປັນສວນຢາງພາລາ. ເຫັນໄດ້ ວ່າເປັນການສູນເສຍທາງດ້ານ ເສດຖະກິດທີ່ສໍາຄັນຂອງປະເທດ.

2.3 ຄວາມຊັບຊ້ອນຂອງອໍານາດໃນການອານຸມັດໃຫ້ມີການສໍາປະທານທີ່ດິນ

ມີກົດໝາຍຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ກົດໝາຍປ່າໄມ້ໃນປີ 1996, ລະບຽບຂອງກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ປີ1996, ກົດໝາຍທີ່ດິນປີ1997 ແລະ 2003. ນອກຈາກນີ້ໃນດ້ານການປະຕິບັດຕົວຈິງ ຕໍ່ການອານຸມັດໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນ ຍັງເກີດຂຶ້ນໄດ້ຈາກການຕົກລົງກັນ ລະຫວ່າງ ຫ້ອງການປົກ ຄອງຂັ້ນແຂວງ ແລະ ອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນຂອງປະເທດເພື່ອນບ້ານ. ສະພາບຄວາມສັບສົນ ທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະການຂາດຫຼັກການ, ມາດຕາຖານຂອງລະບຽບການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນ ທີ່ເປັນເອກະພາບ ກັນ ເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາການໃຫ້ສໍາປະທານທັບຊ້ອນພື້ນທີ່ກັນໃນບາງພື້ນທີ່, ແລະ ເຖິງວ່າປະຈຸບັນຈະມີການສັ່ງລະງັບການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນໄວ້ຊົ່ວຄາວ ແລະໄດ້ມີການ ມອບໝາຍໃຫ້ ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ. ເປັນໜ່ວຍງານຂອງສູນກາງໃນການຈັດສັນທີ່ດິນ ແລະ ໃນການອານຸມັດການສໍາປະທານທີ່ດິນແລ້ວ ກໍຍັງບໍ່ມີຄວາມແນ່ນອນວ່າ ຈະມີວິທີການແນວໃດຕໍ່ການແກ້ໄຂບັນຫາດັ່ງກ່າວ. ນອກຈາກນັ້ນຍັງມີບັນຫາໃນການກວດສອບ ແລະ ຄຸ້ມຄອງການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນ ໃຫ້ເປັນໄປຕາມຂັ້ນຕອນທີ່ເປັນໄປຕາມມາດຕະຖານ ອັນດຽວກັນໄດ້. ໃນກໍລະນີຂອງບໍລິສັດ ຊຶ່ງດໍາເນີນການຢູ່ໃນແຂວງຈໍາປາສັກ ແລະ ແຂວງສາລະວັນ, ຄະນະຜູ້ວິໄຈບໍ່ມີຂໍ້ມູນທີ່ແນ່ນອນວ່າ ພວກເຂົາໄດ້ຮັບການອານຸມັດການສໍາປະທານໄດ້ແນວໃດ?

2.4 ການຂາດຂໍ້ກໍານົດ, ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ ທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ - ສັງຄົມ ແລະ ການສຶກສາ ເຖິງການຄຸ້ມຄອງທຶນທາງດ້ານເສດຖະກິດ.

ໃນການສໍາປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ໃນລາວ ຕ້ອງໄດ້ມີການເຮັດບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ (Environmental Impact Assessment) ຫຼື ຜົນກະທົບທາງດ້ານສັງຄົມ (Social Impact assessment) ເພື່ອບໍ່ເຮັດໃຫ້ເກີດມີບັນຫາຕາມມາພາຍຫຼັງ, ຖ້າວ່າບໍ່ມີຫຼັກຄຳປະກັນຕໍ່ໂຄງການຂະໜາດໃຫຍ່ຜູ້ໃດທີ່ຈະເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບໃນພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ. ໃນ ກໍລະນີສຶກສາໃນພື້ນທີ່ໜຶ່ງເຫັນໄດ້ວ່າການບຸກເບີກພື້ນທີ່ສໍາປະທານເພື່ອປູກຢາງພາລາໃນ 6 ບ້ານ ການທໍາລາຍແຫຼ່ງນໍ້າທີ່ສໍາຄັນ ແລະ ສ້າງຄວາມເຊື່ອມໂຊມຕໍ່ ລໍາຫ້ວຍ ແລະ ໜອງນໍ້າ ຕ່າງໆເຮັດໃຫ້ນໍ້າແຫ້ງລົງ, ມີສານເຄມີປົນເປື້ອນຢູ່ນໍ້າເຮັດໃຫ້ບໍ່ສາມາດນໍາໄປໃຊ້ເຮັດຫຍັງໄດ້ ເລີຍ.

ນອກຈາກນີ້ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ມີການສຶກສາເຖິງຄຸ້ມຄ່າທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຫຼື ຜົນໄດ້ຮັບຂອງ ລັດຖະບານຈາກການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນ. ບໍ່ວ່າຈະເປັນອັດຕາຄ່າສໍາປະທານ, ຄວາມເໝາະ ສົມຂອງສະພາບພື້ນທີ່ດິນ ແລະ ລັກສະນະໂຄງການທີ່ຈະໄດ້ກໍາໄລ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບໃຫ້ກັບທ້ອງຖິ່ນເປັນຕົ້ນ.

2.5 ການຂາດກິນໄກ(ກິນລະຍຸດ)ໃນການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ

ຂະບວນການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນໃນການປູກຢາງພາລາຜ່ານມາ ໄດ້ມີການດໍາເນີນໂດຍການຕົກລົງກັນລະຫວ່າງລັດຖະບານສູນກາງ ແລະ ຜູ້ປົກຄອງໃນລະດັບແຂວງ ກັບບໍລິສັດຜູ້ຮັບການສໍາປະທານ, ເຊິ່ງປະຊາຊົນບໍ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຕັດສິນໃຈທັງໝົດ. ນັບຕັ້ງແຕ່ການຕັດສິນໃຈເຂົ້າຮ່ວມ ຫຼື ບໍ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນໂຄງການໃນການຄັດເລືອກ ແລະ ຈັດຫາດິນ. ການກໍານົດ ຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ດິນໄປຈົນເຖິງການເຂົ້າຮ່ວມເປັນຄົນງານໃນນິຄົມກະສິກໍາຢາງພາລາ. ຈາກການ ສຶກສາເຫັນວ່າໃນໄລຍະທີ່ນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ລະບຸເຖິງເລື່ອງການສ້າງໃຫ້ມີສ່ວນ ຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນກ່ຽວກັບໂຄງການສໍາປະທານທີ່ດິນໄວ້, ເຊິ່ງເຫັນຄວາມສໍາຄັນໃນເລື່ອງດັ່ງກ່າວ ເປັນການພິຈາລະນາ ສະເພາະຕົນຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ປະຕິບັດງານໃນລະດັບພື້ນທີ່ໃນບ້ານ ທີ່ເຈົ້າ ໜ້າທີ່ໃນລະດັບແຂວງ ແລະ ເມືອງໃຫ້ເວລາ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນກັບການສ້າງໃຫ້ມີສ່ວນຮ່ວມ ກັບປະຊາຊົນໃນບາງລະດັບເຊັ່ນ: ໃນແຂວງສາລະວັນ ມີຜົນຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຂັດແຍ່ງຂອງ ບັນຫາການສູນເສຍທີ່ດິນທໍາມາຫາກິນຂອງປະຊາຊົນລົງ, ພ້ອມທັງຊ່ວຍໃຫ້ປະຊາຊົນໄດ້ຮັບຄ່າ ຊົດເຊີຍຢ່າງເຕັມເມັດເຕັມໜ່ວຍຂຶ້ນ. ແຕ່ໃນບ້ານທີ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ໃນລະດັບແຂວງ ແລະ ເມືອງ ບໍ່ໃຫ້ປະຊາຊົນມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຈັດຫາດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດຜູ້ສໍາປະທານ ຜົນກະທົບຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນໃນໝູ່ປະຊາຊົນຈະມີຫຼາຍ ແລະ ຈະເຮັດໃຫ້ການຂັດແຍ່ງຈະຮຸນແຮງກ່ວາ.

2.6 ຂາດການກວດສອບ, ຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ເຖິງວ່າໂຄງການສໍາປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ຈະດໍາເນີນການໄປຢ່າງກ້ວາງຂວາງໃນທົ່ວທຸກພາກຂອງ ສປປ ລາວ ມາຈົນເຖິງປະຈຸບັນ, ແຕ່ກໍຍັງບໍ່ມີຂໍ້ກໍານົດທີ່ແນ່ນອນເຖິງແນວທາງ ຂອງໜ່ວຍງານ ແລະ ຂະບວນການທີ່ຈະເຮັດໜ້າທີ່, ໃນການຕິດຕາມກວດສອບໃຫ້ໂຄງການຕ່າງໆ ຂອງບໍລິສັດທີ່ໄດ້ຮັບສໍາປະທານວ່າໄດ້ດໍາເນີນໄປຕາມທີ່ສະເໜີໄວ້ໃນສັນຍາ ຕະຫຼອດຈົນບໍ່ສາມາດລ່ວງລະເມີດສັນຍາທີ່ເຮັດໄວ້ບໍ່ວ່າຈະເປັນເລື່ອງພື້ນທີ່ການເຮັດສໍາປະທານ, ການວ່າຈ້າງ ປະຊາຊົນເປັນແຮງງານ, ການກໍານົດຄ່າແຮງໃຫ້ເປັນໄປຕາມກົດໝາຍທີ່ກໍານົດໄວ້ ແລະ ຖ້າຫາກວ່າບໍລິສັດມີການເຮັດຜິດກໍເຫັນໄດ້ວ່າໃຫ້ມີຄວາມແນ່ນອນໃນການລົງໂທດໃນທາງໃດໜຶ່ງ.

3. ການສໍາປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ເພື່ອປູກຢາງພາລາເຊິ່ງສ້າງຜົນກະທົບໃນດ້ານລົບຕໍ່ຊຸມຊົນຫຼາຍກ່ວາຜົນໄດ້ຮັບທາງດ້ານເສດຖະກິດ.

ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາ ໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ພາຍໃຕ້ຂະບວນການທີ່ຂາດກົດເກນທີ່ເປັນມາດຖານອັນໂປ່ງໃສ ຫຼືຄວບຄຸມບໍ່ໄດ້, ຂາດມາດຕາຖານຂໍ້ມູນຮອງຮັບ ແລະ ປັດສະຈາກການທີ່ບໍ່ມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງປະຊາຊົນ. ແມ່ນໄດ້ເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບທີ່ຮ້າຍແຮງ ຕໍ່ແນວທາງການດຳລົງຊີວິດ ຂອງປະຊາຊົນ. ໃນພື້ນທີ່ໂຄງການໂດຍຫຼີກລ້ຽງບໍ່ໄດ້. ການເຂົ້າເປັນ ແຮງງານຮັບຈ້າງ ໃນສວນຢາງພາລາ ຂອງຊາວບ້ານເກີດຂຶ້ນເພາະບໍ່ມີທາງເລືອກອື່ນ. ເນື່ອງຈາກວ່າການໃຊ້ຊີວິດໄດ້ຮັບຜົນກະທົບໃນດ້ານຕ່າງໆດັ່ງນີ້:

3.1. ການສູນເສຍທີ່ດິນ ແລະ ສິດທິການນຳໃຊ້ທີ່ດິນເພື່ອເຮັດການຜະລິດຂອງຕົນເອງ

ມີຄຳເວົ້າທີ່ວ່າທີ່ດິນທີ່ອະນຸມັດໃຫ້ບໍລິສັດສຳປະທານປູກຢາງພາລາໄປແລ້ວນັ້ນ ເປັນທີ່ດິນ ຮີກເຮື້ອຫວ່າງເປົ່າ ແລະ ບໍ່ມີການເຮັດປະໂຫຍດຫຍັງ. ໃນການສຶກສາເຫັນວ່າໃນຄອບຄົວ 90% ຕ່າງກໍ່ມີໃບຮັບຮອງສິດໃນທີ່ດິນເພື່ອເຮັດກະສິກຳແບບຊົ່ວຄາວ ນັບຕັ້ງແຕ່ມີການມອບດິນມອບປ່າໃນປີ 1990 ແລະ ມີປະມານ 80% ຂອງພື້ນທີ່ທຳມາຫາກິນທີ່ຖືກມອບໃຫ້ບໍລິສັດຢາງພາລາ ເປັນພື້ນທີ່ທີ່ມີການນຳໃຊ້ປະໂຫຍດ, ທີ່ມີໃບຮັບຮອງສິດນຳໃຊ້ທີ່ດິນຊົ່ວຄາວ. ການໃຫ້ສຳປະທານ ທີ່ດິນຂອງບໍລິສັດເອກະຊົນ ໂດຍບໍ່ມີການສຳຫຼວດສະພາບສິດການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ຂອງປະຊາຊົນທີ່ມີຢູ່ໃຫ້ແນ່ນອນກ່ອນເກີດມີການຕັດສິດຂອງປະຊາ ຊົນ. ປະຊາຊົນບໍ່ໄດ້ຮັບສິດຖາວອນໃນທີ່ ດິນຕາມຂະບວນການ 8 ຂັ້ນຕອນຂອງການມອບດິນມອບປ່າ. ນອກນີ້ແລ້ວການສຶກສາຍັງເຫັນວ່າ ບາງຄອບຄົວທີ່ໄດ້ຮັບສິດຖາວອນມີໃບຕາດິນແລ້ວກໍ່ຍັງຕ້ອງໄດ້ມອບທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ການສູນເສຍສິດທິໃນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນທຳມາຫາກິນດັ່ງກ່າວແມ່ນໄດ້ທຳລາຍຫຼັກປະກັນຄວາມໝັ້ນຄົງ ໃນຊີວິດຂອງປະຊາຊົນລົງ ແລະ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ປະຊາຊົນຈຳນວນຫຼາຍຮ້ອຍຄົວເຮືອນຕ້ອງເປັນ ແຮງງານຮັບຈ້າງທີ່ບໍ່ມີຊັບພະຍາກອນໃນການດຳລົງຊີວິດ.

3.2. ການຂາດເຂົ້າ ແລະ ການສູນເສຍລາຍຮັບຈາກພຶດເສດຖະກິດ

ການປ່ຽນແປງທີ່ດິນໃນການຫາຢູ່ຫາກິນເຊິ່ງແຕ່ເກົ່າແມ່ນເປັນນາ ແລະ ສວນພຶດເສດຖະກິດ ຊະນິດຕ່າງໆເຊັ່ນ: ກາເຟ, ຖົ່ວລຽນ, ໝາກແໜ່ງ ແລະ ໝາກໄມ້ຕ່າງໆ ແມ່ນໄດ້ກາຍເປັນ ສວນຢາງພາລາໄປແລ້ວ ເຮັດໃຫ້ເກີດການຂາດແຄນເຂົ້າຢາງຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ເສຍລາຍຮັບ ຈາກການຂາຍຜົນຜະລິດທາງດ້ານການກະສິກຳ ທີ່ເຄີຍເປັນລາຍຮັບຫຼັກຂອງຊາວບ້ານ. ໃນກໍລະນີ ທີ່ໄດ້ສຶກສາ 6 ບ້ານ ເຫັນໄດ້ວ່າ ຄອບຄົວທີ່ເຄີຍຜະລິດເຂົ້າໄດ້ພິກິນຕະຫຼອດປີ ໄດ້ມີການຫຼຸດລົງຢູ່ 45% ໃນປີ 2003 ແລະ 9% ໃນປີ 2007 ໂດຍຜົນຜະລິດເຂົ້າໄດ້ຫຼຸດລົງເຫຼືອພຽງແຕ່ 1 ໃນ 4 ຈາກທີ່ເຄີຍຜະລິດ ເທົ່ານັ້ນ. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍເຂົ້າ ແລະ ພຶດເສດຖະກິດຕ່າງໆກໍ່ຫຼຸດຈຳນວນລົງ. ການສູນເສຍແຫຼ່ງລາຍໄດ້ສຳຄັນ ແລະ ເກີດວິກິດການຂາດເຂົ້າເຮັດໃຫ້ ຕົ້ນທຶນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນ

ການດຳລົງຊີວິດສູງຂຶ້ນກວ່າແຕ່ກ່ອນຫຼາຍຂຶ້ນເທົ່າຕົວ. ໃນບາງຄອບຄົວທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນທຳການຜະລິດກໍມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຊື້ເຂົ້າສູງເຖິງ 5,900,000 ກີບຕໍ່ປີ.

3.3 ການເຊື່ອມໂຊມຂອງແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ

ໃນບ້ານທີ່ຂະບວນການຈັດຫາທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດປູກຢາງພາລາຢ່າງຟ້າວຟັງເຊັ່ນ: ບ້ານວັງຄະນານ, ບ້ານອຸດົມສຸກ ເຫັນວ່າປ່າໄມ້ທຳມະຊາດ ທີ່ເຄີຍໃຊ້ສອຍທີ່ເປັນແຫຼ່ງເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ແລະ ອາຫານທຳມະຊາດ ມີຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ສຳຄັນແມ່ນໄດ້ຖືກທຳລາຍໄປຈົນໝົດ, ນອກຈາກນີ້ອາຫານທີ່ມາຈາກແຫຼ່ງນ້ຳທຳມະຊາດເຊັ່ນ: ລຳຫ້ວຍ ແລະ ໜອງຕ່າງໆ ກໍ່ຫຼຸດຈຳນວນລົງເນື່ອງຈາກສານເຄມີທີ່ໃຊ້ໃນສວນຢາງພາລາທີ່ໄຫຼມາ.

4. ຄວາມສາມາດໃນການຟື້ນຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງຊຸມຊົນ ພາຍຫຼັງການສູນເສຍທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດເອກະຊົນ ຊຶ່ງໄດ້ຈ້າງຄ່າຊົດເຊີຍບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ ແລະ ຄ່າຈ້າງແຮງງານຕໍ່າ.

ເຖິງວ່າຄ່າຊົດເຊີຍຈະຖືເປັນປັດໃຈສຳຄັນທີ່ຈະສາມາດຊ່ວຍບັນເທົາບັນຫາຄວາມທຸກຍາກຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນປ່ອນທຳການຜະລິດ ແລະ ແຫຼ່ງລາຍໄດ້ຈາກຊັບພະ ຍາກອນທຳມະຊາດໄດ້. ແຕ່ໃນກໍລະນີທີ່ໄດ້ສຶກສາ 6 ບ້ານນັ້ນເຫັນວ່າການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍແມ່ນຂາດຫຼັກການ ແລະ ເຫດ ຜົນບໍ່ມີມາດຖານທີ່ແນ່ນອນ. ບາງບໍລິສັດຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍໃຫ້ສະເພາະຜົນຜະລິດທີ່ເສຍຫາຍ, ບາງບໍລິສັດຄິດໄລ່ຈາກເນື້ອທີ່ດິນ ແລະ ຜົນຜະລິດຮ່ວມກັນ, ບາງບໍລິສັດກໍ່ຈ່າຍຄ່າເສຍຫາຍ ຕໍ່ເຮັກຕາໃນອັດຕາທີ່ຕໍ່າກວ່າຄວາມເປັນຈິງ ແລະ ອັດຕາຄ່າຊົດເຊີຍຈະສູງ ຫຼື ຕໍ່າ ຂຶ້ນກັບ ຄວາມສາມາດໃນການເຈລະຈາຕໍ່ລອງລະຫວ່າງຊາວບ້ານກັບບໍລິສັດ ໂດຍບໍ່ມີກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງ ເຖິງວ່າໃນກໍລະນີທີ່ພະນັກງານລະດັບເມືອງໄດ້ມີການສະເໜີອັດຕາຄ່າຊົດເຊີຍ ໃຫ້ກັບບໍລິສັດພິຈາລະນາ ແຕ່ໃນການດຳເນີນການໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ໜ່ວຍງານຂອງລັດບໍ່ສາມາດເຂົ້າມາເຮັດໜ້າທີ່ໃຫ້ ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອເພື່ອສ້າງຫຼັກປະກັນບໍ່ໃຫ້ປະຊາຊົນຖືກເອົາປຽບຈາກບໍລິສັດ ໂດຍສະເລ່ຍແລ້ວ ຄ່າຊົດເຊີຍຈະຢູ່ລະຫວ່າງ 1-2 ລ້ານ ກີບ/1ເຮັກຕາ ຊຶ່ງຕໍ່າກວ່າມູນຄ່າທີ່ແທ້ຈິງ ຂອງທີ່ດິນທີ່ໃຫ້ຜົນ ຜະລິດທາງເສດຖະກິດໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນໃນແຕ່ລະປີຫຼາຍເທົ່າຕົວ. ຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ຕໍ່າເກີນ ໄປດັ່ງ ກ່າວສ້າງຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຕໍ່ຊາວບ້ານ. ຜູ້ສູນເສຍທີ່ດິນ ບໍ່ສາມາດຟື້ນຕົວເພາະຂາດຊັບ ໃນການ ດຳລົງອາຊີບ ຫຼື ສາມາດນຳໄປ ລົງທຶນໃນການ ປະກອບຊົບ ໃໝ່ໆໄດ້.

ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ ການຈ້າງງານຂອງບໍລິສັດ ໃນຕະຫຼອດຊ່ວງ 3-4 ປີ ຜ່ານມາກໍ່ເກີດມີຄວາມບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີ ແລະ ບໍ່ແນ່ນອນ, ການຈ້າງງານໄດ້ຢ່າງ ເຕັມເມັດເຕັມໜ່ວຍ ພຽງແຕ່ໃນປີທຳອິດທີ່ມີການຈັດຕັ້ງສວນຢາງພາລາໃໝ່ເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ປີຕໍ່ມາການຈ້າງງານໄດ້ຫຼຸດລົງເກີນກວ່າເຄິ່ງໜຶ່ງ ແລະ ການຈ້າງງານກໍ່ບໍ່ມີປະຈຳ, ຕະຫຼອດຈົນຮອດປີ ທີ່ເຮັດໃຫ້ ຊາວ

ບ້ານຈຳນວນຫຼາຍບໍ່ມີວຽກ ແລະ ທຸກຍາກລຳບາກ. ພ້ອມນີ້ຍັງມີກຳມະກອນທີ່ເຮັດປະຈຳ ກໍ່ໄດ້ ຮັບເງິນເດືອນບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີໂດຍອັດຕາເງິນເດືອນກໍ່ຫຼຸດລົງຫຼາຍກ່ວາປີທຳອິດ, ການຈ້າງແຮງ ງານຈາກໝູ່ບ້ານຫຼຸດລົງ ແຕ່ວ່າບໍລິສັດຊໍ້າພັດເອົາແຮງງານຄົນຕ່າງປະເທດມາເຮັດວຽກຕ່າງໆ ແທນທີ່ຄົນລາວ. ປະຈຸບັນຈຳນວນແຮງງານຕ່າງຊາດທີ່ມີຢູ່ນັ້ນມີຈຳນວນສູງກ່ວາ ທີ່ຈຳກັດໄວ້ ຕາມກົດໝາຍ ວ່າດ້ວຍການສົ່ງເສີມການລົງທຶນຕ່າງປະເທດໃນປີ 2004. ທີ່ລະບຸໄວ້ວ່າບໍ່ໃຫ້ມີ ການຈ້າງແຮງງານຕ່າງຊາດເກີນກ່ວາ 10%. ປະຈຸບັນຍັງບໍ່ມີໜ່ວຍງານພາກລັດ ຫຼື ກົດໝາຍແຮງ ງານທີ່ຈະສາມາດຊ່ວຍຄຸ້ມຄອງການຈ້າງງານ ແລະ ຄ່າຈ້າງ ແຮງງານໃຫ້ແກ່ຊາວບ້ານ ດັ່ງນັ້ນ ການຈ້າງແຮງງານ ຈິ່ງເປັນໄປຕາມບໍລິສັດໄດ້ຕັ້ງໄວ້ເທົ່ານັ້ນ.

ຖ້າຂາດກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງຊາວບ້ານກໍ່ບໍ່ໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ ໃນການຈ້າງແຮງງານ, ຖ້າບໍ່ຖືກຕ້ອງກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນຊາວບ້ານ ທີ່ສູນເສຍດິນທຳມາຫາກິນ ໃຫ້ບໍລິສັດຕ້ອງຕົກຢູ່ໃນສະພາບທີ່ທຸກຍາກລຳບາກ ໂດຍບັດສະຈາກມາດຕາການ ຫຼື ທ່າແຮງໄດ ໜຶ່ງເຮັດໜ້າທີ່ເປັນໃຈກາງໃນການຊ່ວຍເພື່ອຮຽກຮ້ອງຄວາມຖືກຕ້ອງໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນ.

5. ຄວາມສາມາດໃນການປັບຕົວ ແລະ ພື້ນພູທາງເສດຖະກິດຂອງຊາວບ້ານທີ່ຖືກຜົນ ກະທົບຈາກການສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະ ແຮງງານທີ່ມີຢູ່ໃນຄອບຄົວ

ພາຍໃຕ້ການຈ້າງແຮງງານທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີຕໍ່ຊາວບ້ານທີ່ໄດ້ສູນ ເສຍທີ່ ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ພວກເຂົາເຈົ້າຈຳເປັນຕ້ອງສະແຫວງຫາທາງເລືອກອື່ນໃນການດຳລົງຊີວິດ. ຈາກການສຶກສາເຫັນວ່າໃນກຸ່ມຊາວບ້ານທີ່ມີນາເຫຼືອຢູ່ເຊັ່ນ ບ້ານໜອງແກ, ບ້ານ ວັງຄະນານ ແລະ ບ້ານໜອງລາວເທິງ ແມ່ນຈະເລືອກເອົາການເຮັດກະສິກຳເປັນອາຊີບ ຕໍ່ໄປ ຫຼື ຫາຊີ້ດິນນາ ໃນບ້ານອື່ນໆ. ຖ້າມີເວລາຫວ່າງກໍ່ຈະໄປຮັບຈ້າງໃນສວນປູກຢາງພາລາ. ໃນໄລຍະ ທີ່ປະຊາຊົນ ທີ່ໄດ້ເສຍທີ່ດິນເກືອບໝົດ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນບ້ານອຸດົມສຸກ, ບ້ານຫຼັກ 19 ແລະ ໜອງນ້ຳຂາວ ໃຫຍ່ ເຊິ່ງເປັນກຸ່ມບ້ານທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຫຼາຍທີ່ສຸດ ແລະ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າ ໄປເຮັດວຽກຢູ່ໃນ ສວນຢາງພາລາ ຫຼື ໄປຫາຮັບຈ້າງຢູ່ບ່ອນອື່ນທີ່ໃຫ້ຄ່າຈ້າງສູງກ່ວາ. ນອກຈາກ ນີ້ໃນໄລຍະທຳອິດ ທີ່ມີການສຳປະທານເຂົ້າມາ, ຊາວບ້ານຍັງພະຍາຍາມທີ່ຈະຫາ ຫິນທາງປູກ ເຂົ້າເພື່ອລ້ຽງຊີບໃນ ຊ່ອງວ່າງແຖວທີ່ປູກຢາງພາລາ, ແຕ່ການປູກເຂົ້າດັ່ງກ່າວ ແມ່ນ ບໍ່ສາມາດ ປູກໄດ້ອີກຕໍ່ໄປຖ້າຕົ້ນ ຢາງພາລາໃຫຍ່ຂຶ້ນ.

ປະຈຸບັນຄອບຄົວທີ່ຈະສາມາດດຳລົງຊີວິດຢູ່ຕໍ່ໄດ້ກໍ່ຕ້ອງແມ່ນຄອບຄົວທີ່ມີດິນເຫຼືອຢູ່ ຫຼື ຄອບຄົວທີ່ມີແຮງງານຈຳນວນຫຼາຍທີ່ຍັງສາມາດຫາລາຍຮັບ ເພື່ອບັນເທົາລາຍຈ່າຍໃນຄອບ ຄົວ. ແຕ່ຍັງມີຄົວເຮືອນທີ່ບໍ່ມີແຮງງານ, ບໍ່ມີດິນຈຳນວນຫຼາຍເຊິ່ງໃນປະຈຸບັນທາງບໍລິສັດ ຫຼື ທາງພາກ

ລັດ ກໍ່ຍັງບໍ່ທັນມີມາດຕາການໃດທີ່ຈະເຂົ້າມາຊ່ວຍ ບັນຫາທາງດ້ານເສດຖະກິດໃຫ້ ແກ່ປະຊາຊົນຜູ້ທຸກຍາກ ແລະ ຂາດດິນເພື່ອເຮັດກະສິກໍາ.

ເນື່ອງຈາກໄລຍະເວລາຂອງການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາໃນຊ່ວງການບຸກເບີກ ແລະ ບຸກຢາງພາລາ ຈຶ່ງບໍ່ສາມາດປະເມີນຜົນປະໂຫຍດ ຫຼື ເສດຖະກິດທີ່ໄດ້ຮັບຈາກໂຄງການສໍາປະທານທີ່ດິນບຸກຢາງພາລາໄດ້ໃນຂະນະນີ້ ທັງນີ້ ຕົ້ນຢາງພາລາຈະສາມາດກົດນໍ້າຢາງໄດ້ໃນປີທີ 7 ແລະ ໃນຊ່ວງປີທີ 1-6 ບໍລິສັດຍັງໄດ້ຮັບການຍົກເວັ້ນການຈ່າຍຄ່າສໍາປະທານທີ່ດິນ ນອກຈາກນັ້ນ ຄະນະຜູ້ຄົ້ນຄ້ວາຍັງບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງເອກະສານທີ່ສໍາຄັນຢ່າງຄົບຖ້ວນ ເຊັ່ນ: ບົດວິພາກທາງເສດຖະກິດ ກໍ່ໄດ້ມາພຽງບໍລິສັດດຽວ ລວມເຖິງຂໍ້ມູນການຈ້າງແຮງງານຂອງບໍລິສັດ ກໍ່ບໍ່ສາມາດຂໍເອກະສານຂໍ້ມູນຈາກບໍລິສັດໄດ້ ເຫດນີ້ເອງ ຂໍ້ມູນຈາກງານສຶກສາພາກສະໜາມສ່ວນໃຫຍ່ຈຶ່ງເປັນຂໍ້ມູນມາຈາກການສໍາພາດປະຊາຊົນເທົ່ານັ້ນ ດ້ວຍຂໍ້ຈຳກັດດັ່ງກ່າວ ງານສຶກສາຈຶ່ງບໍ່ອາດປະເມີນຜົນທາງເສດຖະກິດອອກມາໄດ້ ແນວໃດກໍ່ຕາມ ຄະນະຜູ້ຄົ້ນຄ້ວາເຫັນວ່າ ໃນອະນາຄົດອາດຈະມີງານສຶກສາເພີ່ມເຕີມໃນໄລຍະທີ່ຢາງພາລາສາມາດກົດຢາງໄດ້

ຂໍ້ແນະນຳ

ໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາເຫັນໄດ້ວ່າ ການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການພັດທະນາທີ່ດິນ ເພື່ອເຮັດການກະສິກໍາການຄ້າໃນອານາຄົດນັ້ນ. ຄວນມີການປ່ຽນແປງທິດທາງທີ່ເນັ້ນໃສ່ການສ້າງປະໂຫຍດໂດຍກົງຕໍ່ຊຸມຊົນຊາວກະສິກອນ ຫຼາຍກ່ວາການຈັດສັນທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ໃຫ້ ກັບບໍລິສັດເອກະຊົນ. ຜົນຈາກການສຶກສາໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນ ເຖິງບັນຫາຫຼາຍຢ່າງ ທີ່ເກີດຈາກການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່. ຜົນສຸດທ້າຍແລ້ວ ກໍ່ເຫັນໄດ້ວ່າການປ່ຽນ ແປງທາງດ້ານເສດຖະກິດກໍ່ບໍ່ໄດ້ເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນປະໂຫຍດຫຍັງຕໍ່ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ. ໃນ ການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ເກີດຈາກຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ເສຍທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ ແລະ ປ່ຽນແປງທິດທາງໃນການຈັດສັນທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ, ໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາວິໄຈ ຂໍສະເໜີມາດຕະການຕ່າງໆດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

***ມາດຕາການໄລຍະສັ້ນ**

1. ການບັນເທົາຄວາມທຸກຍາກຂອງປະຊາຊົນທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນ
 - 1.1 ຄວນຈັດຕັ້ງກອງທຶນເຂົ້າໃນຊຸມຊົນທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນຈຳນວນຫຼາຍ ແລະ ປະສົບກັບພາວະຂາດເຂົ້າຢາງຮຸນແຮງ.
 - 1.2 ກວດສອບເລື່ອງການຊົດເຊີຍ ແລະດຳເນີນການໃຫ້ປະຊາຊົນ, ໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ເໝາະສົມ.

- 1.3 ຈັດຫາທີ່ດິນຄົນໃຫ້ປະຊາຊົນ ທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນທັງໝົດເຊັ່ນວ່າ: ເນື້ອທີ່ດິນ 1 ເຮັກຕາ / 1 ຄອບຄົວ ເພື່ອໃຊ້ໃນການປູກເຂົ້າ ຫຼື ພືດກະສິກຳ.
- 1.4 ຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າໄປເບິ່ງແຍງເລື່ອງອັດຕາຄ່າຈ້າງແຮງງານໃຫ້ເໝາະສົມພຽງພໍຕໍ່ການລ້ຽງຊີບຂອງປະຊາຊົນ ແລະ ຄວນເຮັດສັນຍາການວ່າຈ້າງແຮງງານເປັນລາຍ ຫຼັກ ອັກສອນ.

***ມາດຕາການໄລຍະກາງ**

- 1. ຈັດຕັ້ງຄະນະກຳມະການເພື່ອຕິດຕາມກວດສອບ, ການດຳເນີນການເຮັດສຳປະ ທານທີ່ດິນ ໂດຍຄະນະກຳມະການດັ່ງກ່າວຄວນມີອຳນາດ ແລະ ໜ້າທີ່ດັ່ງນີ້:
 - 1.1 ຕິດຕາມການດຳເນີນການຂອງບໍລິສັດປູກຢາງພາລາໃນເລື່ອງຂອງທີ່ດິນ ແລະ ການໃຊ້ປະໂຫຍດຂອງທີ່ດິນ ເຊັ່ນວ່າເນື້ອທີ່ດິນ
 - 1.2 ອົງການ ຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນທ້ອງຖິ່ນ ຕ້ອງປະສານກັບອົງການດ້ານແຮງງານເພື່ອຄວບຄຸມກຳກັບໃຫ້ລະບົບການຈ້າງງານໃຫ້ມີຄວາມເປັນທຳ ໃຫ້ຊາວບ້ານໄດ້ຮັບ ການຈ້າງງານ ຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ. ພ້ອມທັງໃຫ້ມີລະບົບສະຫວັດດີການ ໃຫ້ແຮງງານ.
 - 1.3 ປະສານງານກັບອົງການຈັດຕັ້ງອື່ນໆ ເພື່ອຈັດຫາອາຊີບທາງເລືອກອື່ນໆ. ດຳເນີນການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນ, ທີ່ໄດ້ຮັບ ຜົນກະທົບຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນ ແລະ ຄ່າຈ້າງງານທີ່ບໍ່ພຽງພໍຕໍ່ການລ້ຽງຊີບ.
 - 1.4 ຄວນມີການສຳຫຼວດທີ່ດິນ ແລະ ຈັດແບ່ງປະເພດທີ່ດິນ ໃນແຕ່ລະແຂວງ ແລະ ຈັດການປ້ອງກັນທີ່ດິນທີ່ມີການນຳໃຊ້ໃຫ້ເກີດຜົນຢ່າງແທ້ຈິງໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນ ທີ່ໄດ້ມີການມອບສິດ ຕາມນະໂຍບາຍການມອບດິນມອບປ່າອອກຈາກພື້ນທີ່ສຳປະທານ.
 - 1.5 ປະຕິຮູບກົນໄກໃນການອານຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນບັນຫາເກົ່າທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຂະບວນການໃຫ້ສຳປະທານ

***ມາດຕາການໄລຍະຍາວ**

- 1. ການຕັດສິນບັນຫາ ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນ, ເປັນບໍລິເວນກ້ວາງ ແລະ ໄລຍະຍາວນານ, ຄວນອີງໃສ່ບັນດາກົດໝາຍ ແລະ ນິຕິກຳທີ່ມີການພົວພັນ ເຖິງທີ່ດິນ, ປ່າໄມ້ ແລະ ລະບຽບການຂອງການລົງທຶນ.
 - 1.1 ຄວນຍົກເລີກແນວທາງ ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່, ໃນການປູກພືດເສດຖະກິດ ໃຫ້ກັບນັກລົງທຶນຕ່າງຊາດໃນໄລຍະຍາວ.
 - 1.2 ນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບການຈັດສັນທີ່ດິນ, ຄວນເນັ້ນໜັກການສ້າງເສີມທ່າແຮງ ຂອງປະຊາຊົນໃນການພັດທະນາ, ການໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກທີ່ດິນເພື່ອເພີ່ມມູນຄ່າທາງເສດຖະກິດ, ໂດຍສິດໃນການໃຊ້ປະໂຫຍດ ຍັງເປັນຂອງປະຊາຊົນ.

- 1.3 ຄວນມີການວາງແຜນການຈັດສັນທີ່ດິນທີ່ຕ້ອງນຶກເຖິງຄວາມສົມດຸນ ຂອງຜົນໄດ້ຮັບຕ່າງໆ ຢ່າງ ສະໝໍ່າສະເໝີກັນບໍ່ວ່າຈະເປັນເສດຖະກິດຂອງຊາດ, ເສດຖະກິດຂອງທ້ອງຖິ່ນ, ການ ກະຈາຍລາຍຮັບ, ຜົນປະໂຫຍດດ້ານນິເວດວິທະຍາ ແລະຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານຊີວະ ນາໆພັນ.
- 1.4 ຖ້າຈະມີການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນຕໍ່ໄປ ຄວນເປັນຂະໜາດນ້ອຍໃນພື້ນ ທີ່ທີ່ບໍ່ໄດ້ໃຊ້ປະ ໂຫຍດ ຫຍັງ ແລະຕ້ອງມີການປະເມີນຜົນກະທົບ ທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ກ່ອນຈະມີການອານຸມັດໂຄງການ.

ລາຍຊື່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາ

● ທີ່ປຶກສາໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາຂັ້ນສູນກາງ:

1. ທ່ານ ຈັນທະວິພອນ ອິນທະວົງ ຮັກສາການ ຫົວໜ້າ ສູນຄົ້ນຄ້ວາ ແລະຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ.

● ຄະນະຊີ້ນຳໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາຂັ້ນສູນກາງ:

1. ທ່ານ ດຣ ບຸນເກື້ອ ວົງສາລາດ ຮອງຫົວໜ້າ ສູນຄົ້ນຄ້ວາ ແລະຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ.

2. ທ່ານ ບຸນຍິງ ປະທຳມະວົງ ຫົວໜ້າ ພະແນກ ຝຶກອົບຮົບ ແລະ ເຜີຍແຜ່.

● ຄະນະຊີ້ນຳໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາຂັ້ນແຂວງ:

1. ທ່ານ ສິມໃຈ ອຸ່ນຈິດ ຫົວໜ້າ ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ແຂວງສາລະວັນ
2. ທ່ານ ໜ່ວຍ ອຸ່ນສະຫວັນ ຮອງຫົວໜ້າ ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ແຂວງຈຳປາສັກ

● ຄະນະຄົ້ນຄ້ວາ ຝ່າຍຕ່າງປະເທດ:

1. ທ່ານ ດຣ. ປິ່ນແກ້ວ ເຫຼືອງອາຣາມສີ ຄະນະສັງຄົມສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລຊຽງໃໝ່/ FER
2. ທ່ານ ນ ພອນພະນາ ກ້ວຍຈະເລີນ ມູນນິທິພື້ນຟູຊີວິດ ແລະ ທຳມະຊາດ/TERRA
3. Ms. Rebeca Leonard ມູນນິທິພື້ນຟູຊີວິດ ແລະ ທຳມະຊາດ/TERRA

● ຄະນະວິຊາການຊ່ວຍຄົ້ນຄ້ວາ ຢູ່ພາກສະໜາມ:

1. ທ່ານ ສິນະຄອນ ສຸຂະວົງ ວິຊາການ ພະແນກຄົ້ນຄ້ວາ ສ ຄ ຂ ດ.
2. ທ່ານ ນ ແສງມະນີ ແກ້ວລະກິດໂພສີ ວິຊາການ ພະແນກຄົ້ນຄ້ວາ ສ ຄ ຂ ດ.
3. ທ່ານ ລຳພັນ ໄຊຍະລາດ ວິຊາການ ພະແນກຄົ້ນຄ້ວາ ສ ຄ ຂ ດ
4. ທ່ານ ນ ຈຳປາໄພ ຄຳບົວສີ ຫ້ອງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຂວງຈຳປາສັກ
5. ທ່ານ ສິມດີ ພິມມະເສນ ຮອງຫົວໜ້າອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນເມືອງບາຈຽງ
6. ທ່ານ ຄຳແສນ ກິດຕິສັກ ຮອງຫົວໜ້າອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນເມືອງເລົ່າງາມ
7. ທ່ານ ສີສິມພັນ ແກ້ວວິໄລວົງ ໜ່ວຍງານປົກຄອງເມືອງເລົ່າງາມ
8. ທ່ານ ຄຳຮູ້ ໂດມດາລາ ກະສິກຳເມືອງເລົ່າງາມ
9. ທ່ານ ໄຊ ໄຊຍະວົງສາ ວິຊາການເມືອງເລົ່າງາມ
- 10 ທ່ານ ຈັນຫວ່າງ ຫ້ອງການ ແຮງງານ ແລະ ສະຫວັດດີການສັງຄົມ ເມືອງເລົ່າງາມ